

Sreda, 11. septembar 2002.
Svedok Filip Ku (Philip Coe)

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.05 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Hajde da završimo sa ispitivanjem ovog svedoka, a onda ćemo da rešavamo ta druga pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro to znači dobiću mogućnost da iznesem taj zahtev posle ovog svedoka?

SUDIJA MEJ: Da, gospodine Miloševiću, to ćemo da rešavamo kada budemo govorili o administrativnim stvarima.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro, gospodine Mej (May). Gospodine Ku (Philip Coe), u odgovoru na moje pitanje da li ste proučavali delovanje terorističke organizacije UČK (OVK, Ushtria Clirimtare e Kosoves), rekli ste da niste imali taj zadatak. Recite mi, molim vas, ko vam je definisao zadatak?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Opšte smernice koje sam dobio za pisanje izveštaja sam dobio od pravnog tima Tužilaštva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je vama samom palo na pamet da bi za analizu ponašanja oružanih snaga Jugoslavije na Kosovu i Metohiji bilo neizbežno da se razmatra i to pitanje

terorizma, naime pitam kako ste uspjeli da to pitanje isključite iz svoje analize?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Sve što mogu da kažem je da su uputstva i smernice koje sam dobio o obimu mog izveštaja i kako on treba da izgleda i nisu od mene zahtevali da se upuštamo u takve analize.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to znači vi ste od Tužilaštva dobili nalog da se time ne bavite, je li tako?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Nije tako konkretno rečeno, ali nije ulazilo u one smernice koje sam ja dobio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, pošto je danas 11. septembar i biće mnogo reči o terorizmu, da li smatrate značajnim da se pod ovim krovom izrazi takav stav o tom istom terorizmu u Srbiji?

SUDIJA MEJ: To nije adekvatno pitanje za ovog svedoka, on jedino može da govori o svom iskazu i možete da ga pitate o tome kakve je smernice i uputstva dobio, ali ne možete da ga pitate o tome šta je prikladno, a šta ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam upravo i dobio odgovor kakve je smernice dobio, gospodine Mej (May). Vi ste analizirali, čitali, a ovde i prezentirali jedan broj naredbi i izveštaja sa terena vojske i Ministarstva unutrašnjih poslova, je li tako?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste zapazili da se sve naredbe i izveštaji odnose na terorizam i agresiju NATO? Da li je to tačno?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ne sećam se da su se sva naređenja odnosila, ali sigurno u mnogima od njih se to pominje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto se naredbe i izveštaji odnose na terorizam i agresiju NATO, a pošto se ovde

pominje i neki plan, da li ste vi kao vojni analitičar zaključili da smo to, u stvari, mi planirali agresiju NATO i albanski terorizam?

SUDIJA MEJ: Ja bih hteo da se razjasni ovo pitanje. Molim vas, učinite to, gospodine Miloševiću, nije jasno šta želite da kažete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto se naredbe i izveštaji koji su ovde bili predmet analize vašeg vojnog analitičara, odnose na agresiju NATO i terorizam, a pošto se druga strana u tom smislu ponaša tako da ih poveže sa nekakvim planom, moje pitanje glasi da li to znači da smo mi planirali agresiju NATO i albanski terorizam, jer bi samo to moglo da bude objašnjenje kada se spoje ta dva elementa? Da ili ne?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja se time nisam bavio, časni Sude, kada sam pročitavao dokumente koji su mi dati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ako to smatrate odgovorom, možemo da idemo dalje. Da li ste vi upoređivali doktrinu odbrane Jugoslavije sa doktrinom drugih zemalja?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Nisam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta to, pošto ste proučavali Ustav, zakone Jugoslavije, nije bilo u Ustavu i pravnim aktima Jugoslavije, šta ima što nije bilo u skladu sa pravnim aktima drugih modernih zemalja kada se tiče odbrane zemlje? Da li ste pronašli nešto šta nije u skladu sa uobičajenim odnosom prema odbrani zemlje?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ništa u dokumentima koje sam ja pregledao, a ni ono šta bi govorilo o tako nečemu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste imali pored dokumenata koje ste pregledali, u vidu i situaciju u kojoj se nalazila naša država i njeni građani na celokupnom prostoru Jugoslavije tokom agresije NATO i terorističkih aktivnosti UČK na Kosovu i Metohiji i drugih pritisaka koji su na Jugoslaviju vršeni? Da li ste i to imali u vidu kao vojni analitičar?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Imao sam neka saznanja o tome šta se dešavalo u Jugoslaviji 1999. godine i 1998. godine, ali trebalo bi da naglasim da je svrha i obimnog izveštaja bio takav da dam pregled strukture oružanih organizacija i da proučavam njihova sredstva i načine komandovanja i kako se oni realizuju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ste proučavali, sada kažete načine komandovanja i tako dalje, kako vi zamišljate odnose subordinacije na strategijskom operativnom i taktičkom nivou u konkretnoj situaciji u kojoj se nalazila Savezna Republika Jugoslavija, suočena, dakle, sa agresijom NATO i terorizmom na Kosovu?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Nisam siguran da sam sasvim razumeo pitanje, ali priroda subordinacije u Vojsci Jugoslavije i drugim oružanim organizacijama je vrlo jasna i objašnjena je u izveštaju te organizacije, uključujući i Vojsku Jugoslavije, imali su jasne lance komandovanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, u svedočenju generala Pitera de la Bilijera (Peter de la Billiere) koje je za podlogu imalo i dokumenta koje ste vi prezentirali, ali u ovom slučaju on je iznio svoj stručni stav kao vojni ekspert, rekao je da je poželjno i da je u tim odnosima subordinacije uobičajeno da komanda bilo kog nivoa ima saznanja o onome šta se događa dva nivoa ispod nje. To je ono šta je on rekao, ako se sećate?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Da, sećam se toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, vrhovna komanda u našem slučaju trebalo je da ima saznanja po takvim standardima koji iznosi general ser Piter de la Bilijer, o onome šta se događa na nivou armije i na nivou korpusa. To su dva nivoa ispod vrhovne komande. Da li imate vi bilo kakva saznanja o neregularnom radu na bilo kome od tih nivoa, na bazi informacija, podataka, naredbi, odluka ili bilo čega drugog?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Nisam video ništa konkretno što bi govorilo o kršenjima i neregularnim postupcima, ali od mene se nije ni tražilo da detaljno proučavam operacije koje su vršile

one strukture koje su učestvovala u tim mestima zločina iz optužnice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda ne razumem o čemu vi svedočite. Je li vi samo svedočite da Ustav, zakon i naredbe i tako dalje, da su to ti dokumenti koji ste ovde prezentirali? Vi ste izvlačili razne zaključke, prema tome ja vas pitam za sasvim konkretan stav o tome da li ste uočili kakve neregularnosti na tim nivoima ili čak da idemo dalje od tih nivoa, znači nije samo armija, korpus, nego i na nivou brigade, da li ste uočili tu neke neregularnosti?

SVEDOK KU – ODGOVOR: U onoj meri u kojoj je to obuhvatio moj izveštaj, komentari, zaključci, procene se ograničavaju na dokumentaciju koja govori o strukturi i sistemu komandovanja tim formacijama. Neregularnosti u pogledu stvarnih dešavanja na terenu nisu ulazili u okvire mog izveštaja. Kada bih imao neku informaciju koja se tiče mesta zločina pomenutih u optužnici, ja bih to uključio u izveštaj, ali nisam izvlačio nikakve zaključke o tome da li je zločin o kome se radi počinjen ili ne. Najbliže što sam ikada došao do zaključka o tome da li je bilo neregularnosti ili ne bilo je u pogledu jednog izveštaja MUP-a iz 1998. godine, gde se radi o naredbi za operacije, gde se kaže da u napadu treba da se koristi kineska municija što je meni zvučalo prilično čudno, da se u jednoj naredbi pominje koja konkretna municija iz koje zemlje treba da se koristi. Još jednom je bilo nešto što je, po meni, ličilo na neregularnost i to je u suštini bilo poređenje između onoga što sam ja opisao kao sistem discipline u prvom delu izveštaja i onoga šta sam u dokumentaciji kasnije našao o unapređenjima i pohvalama za razne ljude koji su snosili disciplinsku odgovornost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, zar nismo juče razjasnili to pitanje da li vi tvrdite da su ljudi koji su disciplinski kažnjavani bili unapređivani ili tvrdite da oni koji su ih disciplinski kažnjavali, a takvih primera ima mnogo, nije trebalo da budu unapređivani i da su oni trebalo da budu kažnjeni? Da li vi to tvrdite?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja sam ukazao u svom izveštaju da ima primera da su se preduzimale disciplinske mere. Konstatovao sam kada su se primenjivale te disciplinske mere i naglasio sam da to nikada nije uključivalo komandnu odgovornost, nije bilo nikakvih slučajeva da se komandant poziva na odgovornost zbog prekršaja potčinjenih. Takođe sam konstatovao i činjenicu da su ljudi na ključnim položajima u Vojsci Jugoslavije i MUP-a unapređeni posle rata i ostali na svojim mestima. Nisam imao nikakvu informaciju koja bi mi ukazivala da su pokrenute istrage ili disciplinske mere protiv takvih ljudi, za njihovu odgovornost ili za njihovo učešće u nekim dešavanjima na terenu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Ku, da li vam je tu nešto nelogično? Vi tvrdite da znate da su protiv jednog broja, po mom mišljenju velikog broja pojedinaca, pokrenute mere, jer je reč o pojedinačnim slučajevima izvršavanja krivičnih dela. Da li vi tvrdite da je neki od komandanata na višem nivou izvršio neko krivično delo pa onda protiv njega nije pokrenuta odgovarajuća mera? Imate li neki dokument na osnovu koga to tvrdite ili neko saznanje na osnovu koga to tvrdite?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja sam u izveštaju napisao da na osnovu optužnice, a u svetlu razmera i rasprostranjenosti zločina, ja bih očekivao i to ponovo na osnovu zakona i regulative koje sam izneo u prvom delu izveštaja, očekivao bih, dakle, da se neke disciplinske mere ili istrage pokrenu u vezi sa komandnom odgovornošću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A otkuda znate da razne istrage nisu pokrenute i da su kažnjeni oni koji su izvršili krivična dela, odnosno procesuirani, a da nema komandne odgovornosti za komandanta koji je upravo ukazao na ta krivična dela i te pojedinačne slučajeve priveo zakonu i propisima? Zašto bi on trebalo da odgovara po vašem mišljenju kao vojnog analitičara? Da li je on u tom slučaju obavio svoj posao profesionalno i u skladu sa profesionalnom etikom, ako je tako postupio ili nije, možda?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Jedino šta mogu da kažem je sledeće: iz dokumentacije koju sam pregledao ne vidi se da su pokrenute

bilo kakve disciplinske mere ili istrage protiv ljudi koji su se nalazili na ključnim komandnim položajima i konkretno knjiga koju je izdala izdavačka kuća "Vojska" 2001. godine, daje pregled o tome kako se ponašala vojska sa stanovišta humanitarnog prava i međunarodnog prava o ratovanju i tu se ne navode nikakvi primeri bilo kakvih istraga i disciplinskih mera, a ja bih u takvoj krizi očekivao da pročitam nešto i o tome i očekivao bih, štaviše, da se to i naglasi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako je moguće da nije bilo istrage o primeni mera, ako sami kažete da je jedan broj ljudi disciplinski, odnosno krivično gonjen za pojedinačna krivična dela koja su uradili, kako onda možete iz toga da izvučete zaključak da nije bilo istrage i nije bilo mera, ako se to desilo? Valjda bi zaključak trebalo da bude suprotan, da je upravo bilo istrage i mera i da je rezultat te istrage i mera činjenica da je određeni broj ljudi gonjen, kažnjavan, krivično odgovoran i tako dalje? Je li tako, gospodine Ku, ili nije?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Preduzete su neke istrage, ali nijedna od njih, koliko je meni poznato, nije se vodila zbog komandne odgovornosti, a veoma mali broj istraga vođen je u vezi sa kršenjima ratnog prava. Mnogo istraga i disciplinskih mera koje su izrečene, a koje se nalaze u dokumentima kojim sam se ja koristio prilikom sastavljanja izveštaja, odnose se na takozvana obična krivična dela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sigurno ih ima i nehotičnih, ali krivična dela su krivična dela, a ima i namernih koje se takođe proganjaju, ali hajdemo da budemo konkretni. Evo, pošto ovde vi svedočite protiv mene, molim vas, pregledali ste sve moguće dokumente, pregledali ste, kako sami kažete, taj papir koji druga strana naziva "optužnicom". U njemu piše da sam ja vršio krivična dela putem zapovesti, naređenja, uputstava, da ne nabrajam dalje. Da li ste vi uz pomoć celog tog aparata i archive koja vam je stavljena na uvid, našli ijednu zapovest, naređenje, uputstvo, ne samo moje nego bilo kog komandanta, kojim je naređeno izvršenje nekog krivičnog dela? Da li ste našli ili niste? Imate li vi to?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Časni Sude, ja nisam naišao niti na jedan takav dokument.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada mi recite, pošto juče se nismo do kraja razjasnili oko direktive vrhovne komande, objasnili ste da je niste dali generalu de la Bilijeru, jer je kasnije došla i tako dalje, ali pretpostavljam da ste je bar vi pročitali? Je li tako ili ne?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Pročitao sam je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste zapazili da za razliku od mnogih direktiva vrhovnih komandi raznih vojski u svetu, ova direktiva vrhovne komande sadrži i odredbe koje se tiču humanitarnog prava. Naime, potsećam vas da na strani 8 direktive u petoj glavi "obezbeđenje borbenih dejstava" i tako dalje, piše, citiram: "Prema neprijatelju, zarobljenicima i ranjenicima odnositi se u skladu sa odredbama Ženevske konvencije (Geneva Conventions) o međunarodnom, ratnom i humanitarnom pravu, što je duboko ukorenjeno u naš nacionalni etos čojstva i junaštva". Naime, poznato je da je u srpskoj tradiciji najveća sramota pucati u ratnog zarobljenika, civila, nekoga bez oružja, ali ovde se i u naredbi vrhovne komande naglašava ta obaveza. Da li ste imali prilike da se sa tim upoznate?

SVEDOK KU – ODGOVOR: To mi je poznato, taj odlomak mi je poznat, ja ga nisam upotrebio u izveštaju, zato što sam u izveštaju razmatrao veoma slične dokumente sa sličnim informacijama. Sve šta mogu da kažem o ovome je da, po mom mišljenju, postoje tri aspekta discipline: prvo, naređenja, pa kao što sam napisao u svom izveštaju, naređenja su izdata i ljudi su upozoreni da se pridržavaju propisa. Drugo, oni koji se nalaze u zapovednom lancu moraju da poštuju propise i ja sam istakao, možda treba da preformulišem da oni koji se nalaze u zapovednom lancu moraju da budu svesni propisa i činilo se da ti ljudi jesu bili svesni propisa i treći aspekt je da oni moraju da deluju u skladu sa propisima. Ja sam istakao da u okviru veoma uskog fokusa moje ekspertize i mog izveštaja u dokumentaciji postoje barem neki elementi koji sugerišu da možda nije došlo do delovanja u skladu sa propisima. Tu mislim na propise o

tome da nije bilo nikakvog pokretanja pitanja komandne odgovornosti u disciplinskim slučajevima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, možete li da ukažete na te dokumente koji sugerišu da se na nivou nekog, neke komande i kom nivou komande neko nije pridržavao tih propisa? Imate li dokument o bilo čemu šta bi moglo ukazivati na to šta tvrdite?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja ovde ne govorim o konkretnom dokumentu, govorim o mojoj analizi jedne cele skupine dokumenata i njihove međusobne veze. U toj grupi dokumenata bila je knjiga koju je "Vojska" izdala 2001. godine u kojoj se vidi izvestan broj naređenja i uputstava koji se odnose na poštovanje ratnog prava. Zatim, neki dokumenti, na primer dokument koji dolazi iz 57. odbrambene artiljerijske brigade u Đakovici (Gjakove) u kom se spominju neke, po mom mišljenju minorne disciplinske mere preduzete protiv vojnika. Prema toj analizi disciplinskih mera iz te knjige iz 2001. godine kad to uporedimo sa izostankom mera za sprovođenje komandne odgovornosti i kad uzmemo u obzir da su oni koji su bili na ključnim komandnim mestima, u stvari, unapređeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi, pored ove direktive koju kažete da ste čitali, jeste li čitali, a istovremeno da li ste generalu de la Bilijeru kao vojnom ekspertu dali, na primer, naredbu od 28. juna 1998. godine u kojoj se kaže da u slučaju zarobljavanja terorista, sa istima postupati u skladu sa zahtevima odredaba pravila međunarodnog humanitarnog ratnog prava i Ženevske konvencije. Znači, 1998. godine kad još nema rata i kada u skladu sa međunarodnim pravom teroristi ne potpadaju ni pod kakve Ženevske konvencije, mi smo ih tretirali u skladu sa Ženevskim konvencijama, odnosno da li ste imali u vidu tu naredbu na primer i da li ste i nju dali generalu de la Bilijeru?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ako se dobro sećam, ta naredba dolazi od vrhovne komande i od Generalštaba. Radi se o naredbi ili uputstvu i mislim da je zajednička komanda ponovo izdala godine 1998. Ja se sada ne sećam da li sam taj dokument pokazao gene-

ralu de la Bilijeru, ali prilično sam siguran da jesam. Morao bih to ipak da proverim u mojim dokumentima, ali u svakom slučaju ja jednostavno moram još jedanput da naglasim da takva naredba i njoj slične naredbe, da su te naredbe izdavane i da sam ih ja analizirao u mom izveštaju. Te su naredbe izdavane tokom cele 1998. i 1999. godine i opet moram da kažem da je jedan aspekt to da su te naredbe izdavane, a drugi to da li su one zaista i poštovane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A pošto su mnogi optuženi, pretpostavlja se da su poštovani, gospodine Ku, zar to nije logično?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ne, mislim da to ne može da se zaključiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, postoje naredbe i postoje pojedinci koji su krivično odgovarali, naredbe se odnose na krivičnu odgovornost. Postoje oni koji su krivično odgovorni, ali zaključak nije da naredbe nisu poštovane. To je, dakle, ta logika. Dobro, a da li ste čitali, na primer, naredbu od 3. aprila 1999. godine, ona nosi broj 0692-1 u kojoj se govori da počinioc krivičnih dela odmah privoditi nadležnom istražnom sudiji Vojnog suda. Da li ste imali u vidu tu naredbu na primer?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ne sećam se te konkretne naredbe. Možda sam i pročitao, međutim ona ne zvuči drugačije od velikog broja sličnih naredbi koje jesam pročitao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja imam ovde priličan popis naredbi koje sad neću da iznositi, jer neću da trošim vreme, ali je očigledno da ono sve šta ste pročitali je u skladu sa ovim što citiram. Naime, nije mi jasno kako vi funkcionisanje, a nije mi to bilo jasno ni u objašnjenjima koje ste dali generalu de la Bilijeru i citatima koje ste dali, kako vi funkcionisanje sudova povezujete sa komandnom odgovornošću, nije mi jasna tu vezu kako ste uspostavili?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Mislim da nisam konkretno pokušavao da napravim takvu vezu u mom izveštaju. Mogu da kažem da su

zapovednici u skladu sa propisima odgovorni da pokrenu akciju na osnovu informacija koje sugerišu da je počinjen neki zločin. I na kraju, to može sve skupa da završi i na Vojnom sudu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali, na primer, malopre sam citirao naredbu u kojoj se kaže: "počiniocce krivičnih dela odmah privoditi nadležnom istražnom sudiji Vojnog suda." Da li smatrate da komandantima bilo kog nivoa, kada ustanovi u njegovoj jedinici da je neko izvršio krivično delo i kada ga je uhapsio i predao istražnom sudiji nadležnog Vojnog Suda, da je on svoj posao završio, da nije njegov posao dalje bavljenje sudskm postupkom i tako dalje? Sudski postupak je nezavistan od linije komandovanja i ne može komandant da prati sudski postupak ako je on svoj deo posla završio, počinioca krivičnih dela uhapsio, predao ga istražnom sudiji nadležnog Vojnog suda, da li vi smatrate da je njegova odgovornost i dalje da se brine o tome kako će da radi Vojni sud i kakve on uopšte nadležnosti može da ima nad Vojnim sudom i kakve bilo koji nivo komandovanja može imati nadležnosti nad ovim sudom ili nad bilo kojim sudom? Kako se tu može postaviti odgovornost bilo kog komandanta, čete, bataljona, brigade i tako dalje, ako je on uradio svoj posao?

SUDIJA MEJ: Možete li da odgovorite na to?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Mislim da mogu, časni Sude. Svrha mog izveštaja nije bila to da zaključim da li su preduzete odgovarajuće akcije za komandnu odgovornost. Zato se mora uzeti u obzir ostatak dokaza koji su izvedeni u ovom predmetu. Ali komandna odgovornost se ne završava time što se neki vojnik preda na istragu ili nakon što se taj vojnik optuži pred sudom. Komandna odgovornost ukoliko postoji na raspolaganju informacije ili ukoliko ima nekih radnji koje to podržavaju, komandna odgovornost mora se aktivirati i ako postoje razlozi za verovanje da su zločini koji su počinjeni takvih razmera ili se odnose i na odgovornost komandanta. Ja mislim da sam o tome direktno govorio u mom izveštaju i da smo juče to spomenuli, jer tamo stoji da propisi predviđaju

da komandant snosi odgovornost ako ne započne istragu i ako ne preduzme akciju u slučaju kad su počinioci krivičnih dela takvi da sugerišu saučesništvo na komandnom nivou. Prema tome, ako se jedan jedini vojnik izvede pred sud ili Vojni sud, to je u nekim slučajevima dovoljno. Međutim, u nekim drugim slučajevima, na primer, ukoliko neka jedinica čini rasprostranjene zločine, onda to sugerise da je neki zapovednik ili izgubio kontrolu nad njima ili ne zna šta njegovi potčinjeni rade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je sasvim logično što kažete, gospodine Ku, a da li vi imate bilo kakvo saznanje iz dokumenta koje ste pregledali da je neka jedinica počinila, kako ste ovde rekli, ne mogu tačno da se setim, proširene zločine, sistematske i tako dalje, našla se van kontrole i tako dalje? Imate li vi za bilo koju jedinicu bilo kakvo saznanje ili bilo kakav dokaz da je neka jedinica, znači organizovano i pod komandom počinila nekakve zločine i po komandi počinila zločine, kao jedinica?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Časni Sude, ja ne smatram da je to bio zaključak moje ekspertize niti svrha mog izveštaja. Ja nisam mogao da dođem do takvog zaključka. Konkretno ja nisam video nikakve naredbe u tom smislu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li imate bar podatke da pripadnici vojske i MUP-a nisu slušali svoje komandante u skladu sa zakonom, nisu poštovali svoje pretpostavljene ili sebi ravne podređene i tako dalje, pa su onda počinili zločine, pa ih neko nije zbog toga pozvao na odgovornost? Imate li bilo kakav podatak o tome?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Sve što mogu da kažem je da kad je reč o pozivanju na odgovornost, ja ponovo naglašavam da u optužnici stoje navodi da je počinjen veliki broj krivičnih dela i to na rasprostranjenoj osnovi. U mom izveštaju to upoređujem sa nepostojanjem disciplinskih mera. Konačni zaključak koji iz toga treba da se izvede, nije na meni da to uradim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, pod uslovom, dakle, da je istina to šta u optužnici piše, je li tako, da su vojska i policija činile zločine, a to piše u optužnici? Znači pod uslovom da je to istina, onda bi to bilo to kako vi govorite. Je li tako, gospodine Ku?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Časni Sude, ja moram da radim na osnovu pretpostavke da su navodi u optužnici u velikoj meri tačni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A na tome smo upravo, to i jeste poenta da vi navodima iz optužnice dokazujete optužnicu. To se inače generalno zove *perpetuum mobile*, do sad nije otkriven osim na ovom mestu...

SUDIJA MEJ: To nije pitanje, gospodine Miloševiću. Imate li pitanje za ovog svedoka? Sve su to komentari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Kako da nemam pitanja, gospodine Mej. Samo sam rekao, pa vi se sećate, istih smo godina, čitali smo verovatno slične knjige o baronu Minhauzenu (Munchausen) koji je s konjem sebe izvukao iz blata tako što se povukao za kosu, otprilike na ovo mi to liči.

SUDIJA MEJ: Nećemo sada da se bavimo Minhauzenom, idemo dalje sa ovim svedokom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Ku, pošto ste vi, vidim, pratili javna pojavljivanja i tako dalje, da li su pripadnici vojske, Ministarstva unutrašnjih poslova, znači oficiri, prilikom javnih pojavljivanja, posebno u medijima, govorili protiv albanskog naroda ili su uvek izražavali jednu bezrezervnu lojalnost vrednostima i osnovnim principima i vojske i MUP-a na jačanju poverenja i zaštiti svih građana. Da li ste videli u bilo kom slučaju neku pojavu takve diskriminacije, nekorektnog odnosa u izjavama, u svemu tome šta ste vi čitali, šta vam je došlo do ruke kao vojnom analitičaru?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja se ne sećam detalja. Primer koji sam uključio u izveštaj, a mislim da smo o tome govorili juče, tiče se jednog pisma koje je general Pavković, komandant Treće armije 1999. godine napisao godine 1998. svojim nadređenima i ja sam ukazao na činjenicu da to, po mom mišljenju, ukazuje u izvesnoj meri njegov mentalni sklop. I meni se činilo da to nije bio baš sasvim profesionalni mentalni sklop, mislim da se on nije bavio stvarima koje bismo očekivali od jednog profesionalnog vojnog oficira da se time obavi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nemam sad kod sebe to pismo, a i nemam vremena da se tim bavim, mada je vrlo sumnjivo da se nije držao svog profesionalnog i moralnog stava, verovatno se jeste držao. Verovatno je to neka pogrešna interpretacija, ali recite mi, molim vas, da li ste vi uopšte čuli od bilo kog funkcionera Jugoslavije, uključujući i mene, jeste čuli da sam ja nešto govorio javno, ima li neki dokument koji je usmeren protiv albanskog naroda ili u sistemu komandovanja da je neko odlučio i odobrio bilo kakvu akciju koja nije u skladu sa principima koji pišu u ovim dokumentima? Da li imate o tome bilo kakvo saznanje?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Sve šta mogu da kažem je da imam saznanje iz dokumenata i izjava svedoka koje sam pročitao, ali ja ne mogu da komentarišem izjave drugih svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad kad budemo napravili jednu sociološku analizu svedoka videćemo da se tu nalaze teroristi, ubice i kriminalci, službenici ove institucije i predstavnici NATO. Ne znam da li ima još koja kategorija, a recite mi, molim vas, odakle ste vi sastav 52. korpusa, u odeljku 1 vašeg podneska, to je vaš deo "2A" deo 1\13, uzeli te nazive, samo mi recite odakle ste uzeli te nazive? Da li zapažate neke nelogičnosti u nazivima? Vi pišete kako su nazivi brigada "mehanizovana i pešadijska", to nema u našim popisima, vi to niste uzeli, niste mogli uzeti i naći u vojnim dokumentima niti operativnoj borbenoj dokumentaciji tog Prištinskog korpusa, odakle ste uzeli te nazive?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ne znam gde sam to našao. Tačna referenca odakle sam ja uzeo te informacije je u fusnotama. Neka od imena i mnoga imena jedinica u tom izveštaju uzeti su direktno iz naređenja Prištinskog, odnosno 52. korpusa i drugih jedinica Vojske Jugoslavije. Drugim rečima, iz zvanične dokumentacije. Ja, naravno, radim sa engleskim prevodom, međutim, kako sam ja shvatio, Vojska Jugoslavije ima razne vrste borbenih jedinica što uključuje i pešadijske jedinice, motorizovane pešadijske jedinice, jedinice pešadije i oklopne pešadije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Ku, ne postoje nazivi u Vojski Jugoslavije "mehanizovane-pešadijske", "motorizovane-pešadijske", to ne postoji, gospodine Ku. Postoje nazivi "mehanizovana brigada" ili "pešadijska brigada" ili "motorizovana brigada", a ove kovanice, gospodine Ku, ne postoje, zato sam vas i pitao odakle ste vi pokupili te nazive, jer ih niste mogli naći u našim dokumentima, a ako to prepisujete prevodu, onda je to najlakše objašnjenje. Neću time više da se bavim. Molim vas, odgovorite mi na pitanje.

SUDIJA MEJ: Da, odgovorite na to, gospodine Ku.

SVEDOK KU – ODGOVOR: Časni Sude, gledam sada deo prvi stranica 8, odeljak 1, paragraf 18 i popis tih jedinica u Prištinskom korpusu dolazi iz fusnote 31 u kojoj se spominje naređenje Prištinskog korpusa od 20. aprila i u svim tim dokumentima stalno se spominju ta imena jedinica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mislim da nije tako, ali je preskupo vreme da bismo isterivali te detalje. U poglavlju 4 govorite o naoružavanju ljudi, sugerišete stav da je na Kosovu oružje davano pojedincima, a ne institucijama, je li tako, gospodine Ku?

SVEDOK KU – ODGOVOR: I to na osnovu jednog dokumenta iz maja 1998. godine o kome smo juče pričali. To je naređenje Uprave za odbranu Prištine (Prishtine)...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači vi sugerišete da je oružje davano pojedincima, a ne institucijama, je li tako?

SVEDOK KU – ODGOVOR: U nekim slučajevima da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste ovde citirali par dokumenata iz kojih bi se moralo zaključiti upravo suprotno. Evo, na primer, vi ste citirali dokument Uprave za odbranu Priština, to je, inače, organ saveznog Ministarstva odbrane, a ne onako kako ste na šemi prikazali, organ vojske i on piše svojom vertikalom pomoćniku saveznog ministra koji vodi sektor za civilnu zaštitu, verovatno traži odgovor na njegov teleks, da mu da objašnjenje šta hoće, šta traži i on objašnjava da za potrebe odreda civilne odbrane, on pominje odrede i kaže da će oružje isključivo biti čuvano u magazinima vojske za teritoriju tog i tog okruga, tu i tu i tako dalje. Da će sredstva uskladištena biti složena po odeljenjima i odsecima i u okviru njih kako će zaduživati. Prema tome, zar nije iz toga jasno da naoružanje nije tek tako deljeno pojedincima nego institucijama, i da li znate da su do juna 1998. godine terorističke snage praktično kontrolisale veliki deo, moglo bi se reći više od polovine teritorije Kosova i Metohije? Da li znate?

SUDIJA MEJ: Dva pitanja. Prvo, pitanje na koje možete da odgovorite, gospodine Ku, tiče se oružja, naoružanja koje je bilo organizovano po upravama i odeljenjima.

SVEDOK KU: Da, oružje je deljeno upravama civilne odbrane i ovaj dokument to pokazuje. Oružje je deljeno prema saveznom programu. Ima najmanje dva dokumenta, koliko se ja sećam, koji sugerišu da je bilo deljenja oružja i pojedincima. Jedan je iz maja 1998. godine i tu se pominje ono šta je tada bio tajni program i kaže se da sledeće grupe ne treba da budu naoružane prema tom uputstvu zbog toga što se naoružavaju kroz svoje organizacije i onda sledi jedna dugačka lista zvaničnih oružanih organizacija, saveznih i republičkih, što navodi na zaključak da sam jasno napisao u izveštaju da je bilo naoružavanja pojedinaca. Drugi dokument je pismo koje je napisao, otprilike u isto vreme, general

Pavković, gde on govori o svom nezadovoljstvu zbog načina na koji se realizuje naoružavanje stanovništva i zbog toga što oni ne učestvuju u potpunosti u sukobu. To su najmanje dva dokumenta koja pokazuju da je bilo naoružavanja pojedinaca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, sad ću vam dokazati, gospodine Ku, do koje mere ste, u stvari, nekompetentno gledali u ova dokumenta, što nije ni čudo, s obzirom na kvalifikacije. Recite mi, molim vas, da li znate da su do juna 1998. godine terorističke snage praktično kontrolisale veći deo teritorije Kosova i Metohije?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ne mogu da kažem koliki deo Kosova su kontrolisali, ali znam da su imali kontrolu nad velikim delovima Kosova u to vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znao da je za to vreme proširena pojava masovnih ubistava civila nealbanskog porekla, ali i Albanaca koji su mirni građani, koji su lojalni državi, koji ne podržavaju UČK. Da li znate o toj pojavi, proširenoj pojavi ubistava, da ne govorimo o ubistvima policajaca, vojnika i tako dalje, nego civila. Da li znate za to?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Uopšteno govoreći znam da je bilo ubistava, ali ne na taj način koji vi opisujete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li vam je poznato, s obzirom na te događaje, te pojave i veličinu teritorije kojom su harale ove bande, da nije bilo moguće da sve ugroženo stanovništvo bude zaštićeno policijom i da se zato moralo prići i tome što mi zovemo "samoorganizovanje", oružane zaštite naselja i saobraćajnica po metodu seoskih straža, patrola i tako dalje. Da li vam je to poznato?

SVEDOK KU – ODGOVOR: To je jedan od mojih opštih zaključaka u izveštaju, ja sam ukazao da je koncepcija lokalne odbrane u nekoj meri rasteretila Vojsku Jugoslavije od jednog dela njene odgovornosti, kao i MUP.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Suštinsko pitanje koje se odnosi na vas, pošto vi se bavite čitanjem papira, a ne posmatranjem događaja, da li vam je poznato da je upravo ta mogućnost samooorganizovane oružane zaštite predviđena i u Zakonu o odbrani SRJ, pošto ste ga naveli da ste ga pročitali i to u članu 61, i da se u tom smislu Jugoslavija nije ni u kakvom pogledu našla u nekom prekršaju normativne regulative koja važi za tu oblast? Da li ste, dakle, pročitali u zakonu koji ste naveli da je ta mogućnost samoorganizovane oružane zaštite predviđena u Zakonu o odbrani Savezne Republike Jugoslavije? Jeste pročitali ili niste, gospodine Ku?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Pročitao sam i to sam napisao u izveštaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ako ste pročitali, zašto se onda u vašem podnesku ta činjenica apostrofira u negativnom kontekstu?

SUDIJA MEJ: Morate da razjasnite šta mislite pod tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, vaš vojni ekspert u negativnom kontekstu govori o samoorganizovanju u zaštiti građana koji su izloženi svakodnevnim terorističkim dejstvima, ubistvima, kidnapovanjima i tako dalje.

SUDIJA MEJ: Hoćete da kažete da on govori o naoružavanju pojedinaca? Je li to hoćete da kažete?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, vi se više služite rečnikom Tužilaštva. Ja sam rekao ne radi se o pojedincima nego se radi...

SUDIJA MEJ: Ja vas pitam šta hoćete tim da kažete. Objasnite da može svjedok da shvati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sav kontekst stavlja...

SUDIJA MEJ: U redu, dajte mu da odgovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ako razumete, onda možemo da idemo dalje. Vi takođe sugerišete...

SUDIJA MEJ: Nismo čuli šta svedok ima na to da kaže. Vi se žalite da on to stavlja u negativan kontekst, a on ima pravo da odgovori.

SVEDOK KU: Časni Sude, u izveštaju, u većem delu izveštaja, ja sam se trudio da prikažem postojanje strukture i njeno uklapanje u lanac komandovanja nad naoružanim civilima, naoružanom lokalnom odbranom i drugim naoružanim grupama izvan okvira Vojske Jugoslavije i MUP-a, da bih pokazao da na Kosovu nisu bili samo Vojska Jugoslavije i MUP i da prikažem kako se svi ti drugi uklapaju u lanac komandovanja. Negativna konotacija, jedina koja meni pada na pamet postoji u zaključku mog odeljka o lokalnoj odbrani, gde ja komentarišem ili kažem da je riskantno ili opasno naoružavati jednu nacionalnu grupu, a razoružavati, pritom, drugu, ukoliko između te dve grupe postoje neprijateljstva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi zaista seoske straže u zabitim selima koji čuvaju svoje kuće od nasilja povezujete u lanac komandovanja Vojske Jugoslavije? Je li vi to tvrdite, gospodine Ku?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Koliko sam ja video iz dokumenata, postoji veza lokalne odbrane sa lancem komandovanja Vojske Jugoslavije. Jedan primer koji mogu da dam je sledeći: naređenje od 30. marta 1999. godine iz vojne oblasti Peć (Peje), tačnije vojnog teritorijalnog sektora Peć i to naređenje govori o prepotčinjavanju, mislim da tamo piše republičkim ili opštih organa pečkom vojnom sektoru u njegovoj zoni odgovornosti. Ako se sećate, ja sam prikazao taj vojni sektor Peć u aneksu dela 1, odeljak "A" i prikazao sam kako se on uklapa u lanac komandovanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Ku, rekli ste maločas jednu još značajniju i rekao bih mnogo krupniju tvrdnju: da je naoružavano srpsko stanovništvo, a razoružavano albansko

stanovništvo Vi, u stvari, sugerirate navod da su se na Kosovu i Metohiji sukobile dve etničke zajednice, albanska i srpska. Jeste vi svesni da vi to činite?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ne, ne, ja to uopšte nisam činio u svojim zaključcima kada sam govorio o naoružavanju i razoružavanju dve nacionalne grupe. Ja sam samo kazao da postoje međusobna neprijateljstva između srpske nacionalne zajednice i elemenata albanske nacionalne grupe i da naoružavati jednu grupu, a razoružavati drugu nosi sa sobom izvesne rizike.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Ku, da li je vama poznato da se tu radilo o sukobu sa separatističkom oružanom pobunom i terorističkom nasrtaju UČK na legalni sistem Jugoslavije, na civile, vojsku, policiju, građane, kulturno-istorijske spomenike, na Muslimane, Egipćane, Rome, dakle na sve? Da li vi znate da se o tome radilo, o separatističkoj oružanoj pobuni i terorizmu protiv države, sistema i građana, mirnih, bez obzira na nacionalnu pripadnost? Je li vama to poznato?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja sam upoznat sa onim šta je činila OVK. Međutim, neke od konkretnih stvari koje ste vi spomenuli ne ulaze u moj izveštaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne spadaju u tu grupu? A da li se sećate da smo ovde konstatovali da je negde milion komada oružja koje je opljačkano u onom haosu u Albaniji (Albania) bilo na slobodnom tržištu i da je ogroman deo toga prebacivan ilegalnim kanalima na Kosovo i Metohiju, na područje Jugoslavije, na područje Srbije? Da li vam je poznato to, bar?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ponovo moram da kažem da te neke konkretne stvari nisu bile u mojoj nadležnosti, ali imam neka opšta znanja putem sredstava javnog informisanja da je izvesna količina naoružanja zaista izgubljena prilikom raspada sistema u Albaniji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li kao vojni analitičar mislite da je valjda zadatak države da pokupi to oružje koje može da bude upotrebljeno i koje je upotrebljeno, da se ubijaju ljudi gde

ko stigne i kako stigne od tih terorističkih banditskih pljačkaških i drugih grupa? Da li vi zamerate državi što je uzela da prikupi to oružje, da ga oduzme od onih koji su ga nelegalno stekli? Je li to vaša zamerka?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Slažem se da mora da postoji kontrola u pogledu ko može da nosi oružje, ali pošto nemam nikakvu konkretnu informaciju o tome, ne mogu da komentarišem gde su Albanci nabavili oružje u onim selima gde je sproveden program razoružavanja i ne znam da li su ga nabavili legalno ili nelegalno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, gospodine Ku, pošto ste čitali propise i uglavnom se upoznavali na čitanju propisa, da li znate da apsolutno nije nijednom građaninu Jugoslaviji, ni na Kosovu i ne Albanci nego bilo kom građaninu Jugoslavije, u Beogradu ili Nišu ili u Požarevcu ili u Kragujevcu, moguće da legalno poseduje automatsku pušku? A po propisima postoji oružje koje može legalno da ima građanin, da to može da bude pištolj kad za to ima razloga pa dobije dozvolu, da može da bude lovačko oružje, ali da automatsku pušku niko po zakonu ne može legalno da pribavi. Prema tome, ako ste čitali zakon, a tvrdite da jeste, ne možete uopšte stavljati bilo kakav upitnik da li je takvo naoružanje ilegalno ili legalno nabavljeno. Da li je to vama jasno ili nije, a da ne govorimo o topovima, o minobacačima, o teškim mitraljezima i tako dalje, da li su ilegalno ili legalno nabavljeni? Da li je to vama jasno, gospodine Ku?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Dokumentacija koju sam ja pregledao nije ni jednom rečju spominjala vrste oružja ili način nabavke. Ja sam jednostavno pominjao oružje u svom izveštaju i kod koga je to oružje bilo, tačnije kod koje nacionalne grupe. Ja ne znam ništa o ovom drugom delu vašeg pitanja, ne znam kakvi su zakoni koji regulišu posedovanje oružja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, gospodine Ku, da li je vama blizu pameti da vojno oružje opljačkano iz magacina vojske Albanije sigurno nisu opljačkali Srbi sa Kosova pa doneli na

Kosovo, nego da su to uradili Albanci i da su to uradili da bi prodali, snabdeli terorističke grupe na Kosovu?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ponovo, časni Sude, mislim da ja nemam dovoljno znanja o tom događaju u Albaniji da bih komentarisao kakav je on efekat imao na Kosovu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, to je nedostatak znanja i nije sporan, ali objasnite mi jednu stvar: vi kada govorite slučajno ili namerno u nekim delovima vašeg podneska koji se odnosi na komandovanje, na odnose policije i vojske, iznosite razne netačnosti. Naime, da biste demonstrirali način i podređenost Ministarstva unutrašnjih poslova vojsci, raščistili smo da nije reč o ministarstvu nego onima koji se nađu u zoni, znači podređenost vojsci, pozivate se na član 16 Zakona o odbrani. Taj član smo citirali, onda ste umesto izraza "borbena dejstva" upotrebili izraz "borbene aktivnosti". Po tome bi trebalo da se zaključi da vojska komanduje svim borbenim aktivnostima a ne borbenim dejstvima, kako to izričito stoji u citiranom članu. Moje pitanje glasi, gospodine Ku, da li pravite razliku između borbenih dejstava i borbenih aktivnosti, jer su prema vojnoj doktrini koju, kažete, poznajete, to vrlo različiti pojmovi. Da li vi pravite razliku između borbenih dejstava i borbenih aktivnosti?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja ne znam da postoji takva razlika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Ku...

SUDIJA MEJ: U čemu je razlika, gospodine Miloševiću? Vi kažete da ima razlike, u čemu je ona?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da završim celinu pitanja, gospodine Mej, jer ne odgovaram ja ovde nego svedok. Da biste se u svedočenju mogli pozivati na član...

SUDIJA MEJ: Ako vi tvrdite nešto svedoku, na primer da postoji razlika između dva pojma, a niko pri tom ne vidi tu razliku, morate da objasnite u čemu se sastoji vaša tvrdnja. Ne smete da postavljate

te tako konfuzna pitanja koja dovode do zabune, a tek onda možete da pređete na nešto drugo. Molim vas, recite nam u čemu se, prema vama, sastoji razlika između borbenih dejstava i borbenih aktivnosti tako da svedok može da vam odgovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo jedno pitanje, pa ću vam objasniti, ništa se ne sekirajte. Šta vojna doktrina, gospodine Ku, VJ podrazumeva pod pojmom "borbena dejstva"? Da li znate šta se podrazumeva pod pojmom "borbena dejstva"?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Po meni borbena dejstva znači oružanu operaciju koju sprovodi jedna naoružana ili oružana grupa protiv jedne druge oružane grupe. To je najjednostavnije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa sasvim ste blizu toga. E sada, borbena dejstva, dakle, podrazumevaju vojne operacije: napad, odbranu i druge koje se pripremaju i vode u određenim zonama borbenih dejstava. Je li se tu slažete? Dakle, napad, odbrana, vojne operacije, a borbene aktivnosti mogu da podrazumevaju sve moguće pripreme i sve aktivnosti vezane za vođenje bilo kakve odbrane ili napada ili bilo čega drugog, što je vezano za aktivnost vojske kao organizacije ili policije kao organizacije. Borbena aktivnost je i kretanje u borbenom poretku, na primer između Prištine i Peći bez ikakvih borbenih dejstava, ali se, na primer, jedna četa kreće u borbenom poretku sa obezbeđenjem da ne bude napadnuta i tako dalje i ne dođe ni do kakvog napada, ali to spada u borbenu aktivnost, ali nema borbenih dejstava. A kod policije, oni se prepotčinjavaju komandantima vojnim za vreme borbenih dejstava, gospodine Ku i ne prepotčinjava se Ministarstvo unutrašnjih poslova, nego jedinice policije zatečene u vreme borbenih dejstava na terenu, na kome se izvode borbena dejstva. Da li vi pravite razliku između termina "zona borbenih dejstava" i "zona odgovornosti", gospodine Ku?

SUDIJA MEJ: Dajte da ovo prethodno razjasnimo. Gospodine Ku, da li vi razumete ovu distinkciju koju je napravio optuženi? Da li imate komentara?

SVEDOK KU: Razumem, časni Sude. Meni se čini da je to razumna distinkcija. Ovo poslednje šta je rekao optuženi, što shvatam kao pitanje, razlika između zone dejstava i zone odgovornosti, ne mogu da kažem ništa zbog toga što nisam video to u terminologiji VJ, nisam video da li oni prave neku razliku. Zona odgovornosti je područje koje je dato na odgovornost određenoj jedinici i ona je za to područje odgovorna. I komandant jedinice je tu odgovoran i za sprovođenje borbenih dejstava. Ne znam jer nisam video da li postoji neka razlika između zone odgovornosti i zone dejstava, ali ja bih rekao da je zona dejstava jednostavno područje na kome se dešavaju borbeni dejstva u okviru zone odgovornosti.

SUDIJA MEJ: Sada je 10.30. Pravimo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, imate dodatnih pola sata, što je više od vremena koje smo rekli da ćete da imate, jer na raspolaganju imamo malo više vremena nego što smo mislili, ali svakako moramo da ostavimo malo vremena kako bismo se danas bavili nekim administrativnim pitanjima. Članak koji ste pominjali je preveden. Taj prevod treba da dobijemo tokom sledeće pauze, tako da tim pitanjem onda možemo da se pozabavimo nakon sledeće pauze. Još jedna stvar. Prevodioci su nas zamolili da od vas zatražimo da slušalice ne stavite na mikrofona, zato što to onda dovodi do mikrofonijske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Ku, da li znate da član 16, nastavljam upravo tamo gde smo stali, Zakona koji ste citirali se odnosi, dakle, na zone borbenih dejstava, a ne na zone odgovornosti niti na teritoriju kao takvu? Da li vam je to jasno?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Časni Sude, nisam siguran da bismo ovde trebali da govorimo o članu 17 koji se bavi potčinjavanjem MUP-a. Član 16, koliko se ja sećam, govori o tome da VJ je odgovorna da objedini sve organizacije u odbrani zemlje. Prema tome, nije mi sasvim jasno sad o kom članu mi to govorimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam vrlo precizno rekao član 16, koji ste citirali, odnosi se, dakle, to tvrdim, na zone borbenih dejstava, a ne na zone odgovornosti, niti na teritoriju kao takvu. Da li vam je to jasno?

SVEDOK KU – ODGOVOR: To meni nije jasno iz člana 16. Sve šta ja mogu da zaključim iz člana 16 je da u vreme oružanog sukoba, moram ponovo da kažem da nisam siguran da li se držim tačne formulacije, ali, dakle, u vreme oružanog sukoba Vojska Jugoslavije objedinjuje sve oružane organizacije u odbrani zemlje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Član 16 kaže, to je član 16 Zakona o odbrani, ovlašćuje VJ i komandanta njenih jedinica da mogu komandovati svim snagama koje učestvuju u operacijama i to samo dotle dok se te operacije, kao konkretni oblici borbenih dejstava, izvode. A maločas sam vas pitao da li vam je jasno da član 16 zakona koji ste citirali se odnosi na zone borbenih dejstava, a ne na zone odgovornosti, niti na teritoriju kao takvu?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ne, to nije nešto šta može da se zaključiti iz tog člana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li znate da je upravo to regulisano u članu 17 istog tog zakona, a koji niste iz vama znanih razloga citirali? U tom članu stoji te jedinice i organi. Misli se na jedinice i organe MUP-a u izvršavanju borbenih zadataka potčinjavaju se starešinama vojske koje komanduju borbenim dejstvima. Dakle, to vam je u članu 17, vi ste valjda pročitali ceo zakon, niste čitali samo jedan član?

SVEDOK KU – ODGOVOR: To je tačno, tako ja shvatam član 17, a ja jesam pročitao ceo zakon.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li vam je onda jasno da vam je konstatacija pogrešna, jer se bavite aktivnostima, dakle borbenim aktivnostima, a ne borbenim dejstvima?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja mislim da u mom izveštaju se nisu razlikovala borbena dejstva i borbene aktivnosti. Ja sam se koristio izrazom "borbena dejstva" zato što se taj izraz koristi u dokumen-

taciji koju sam analizirao. Uopšteno govoreći ono šta je meni dokumentacija pokazala je način na koji je sistem zapovedanja oružanim organizacijama na Kosovu bio uspostavljen i funkcionisao. U izvesnoj meri taj sistem je opisan u izveštaju i on se sastoji od unutrašnjih zapovednih lanaca vojske i MUP-a i drugih oružanih organizacija. Isto tako bavio sam se i pitanjem uloge i funkcija zajedničke komande i vrhovne komande. Detalji u vezi sa tim da li i na koji način se ti zapovedni lanci odnose prema zajedničkim borbenim operacijama nisu konkretno obrađeni u izveštaju, ali ja u izveštaju kažem da dokumentacija pokazuje da su godine 1998. i 1999., a sada se bavimo 1999. godinom zapovedni lanci MUP-a i drugih oružanih organizacija van VJ su bili, na neki način, povezani sa zapovednim lancem VJ. I čini se da je to slučaj ne samo za borbena dejstva nego i za aktivnosti van borbenih dejstava i jedan od vojnih takvih aspekata je, na primer, planiranje aktivnosti za borbena dejstva. Drugim rečima, razni unutrašnji komandni lanci objedinjavaju se u svrhu planiranja borbenih dejstava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li vam je onda jasno da ni MUP ni svi elementi sistema odbrane i zaštite na terenu, niti su mogli niti su bili u stalnom odnosu potčinjenosti prema vojnim komandantima, već samo dok se na određenom prostoru izvode određena borbena dejstva? Da budem jasan, tu mislim i na sistem osmatranja, obaveštavanja, sistem kontrole teritorije, civilnu zaštitu, civilnu odbranu, vojno-teritorijalne organe Ministarstva odbrane koji su civilni organi. Dakle, da li je jasno da ti organi ne mogu biti po automatizmu podređeni VJ samo po izričitom naređenju svojih pretpostavljenih i za vreme dok traju borbena dejstva? Je li vam to jasno?

SVEDOK KU – ODGOVOR: To, strogo govoreći, nije tačno. Neka naređenja koja se tiču potčinjavanja, na primer naređenja koja je izdala VJ, a kojima se upućuje da se njene brigade potčine MUP-u, specifikuju da potčinjavanje podrazumeva borbena dejstva i poziva se na član 17 Zakona o odbrani, ali ima i drugih naređenja, uputstava i informacija o raznim dokumentima koja pokazuju da je doseg vlasti VJ išao i dalje od borbenih dejstava. Ponovo moram

da kažem da postoji jedan dobar primer, a to je naređenje vojnog odseka u Peći od 30. marta u kojem se kaže da će se republičke i opštinske vlasti u njihovoj zoni potčiniti vojnom odseku Peć. I tamo se nigde ne kaže da je to potčinjavanje samo u tu svrhu borbenih dejstava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To nije argument za takvo objašnjenje pošto ga niste interpretirali tačno, ali da se sada pozabavimo jednim drugim pitanjem koje se tiče izveštavanja. Da li ste vi proučavali kroz dokumenta koja su vam bila dostupna kako ide izveštavanje kroz lanac komandovanja od najmanjih jedinica prema svojim višim komandama i dalje?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste zaključili da se taj put izveštavanja kreće komandnim lancem naviše, isto tako kao što se komande kreću komandnim lancem naniže?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Da. Izveštaji koje sam ja video pokazuju kako informacije teku uz zapovedni lanac.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da uzmemo sad jedan primer koji smo ovde gledali, odnosno slušali, to je svedok koji je bio oficir vojske Jugoslavije, Albanac, koji je tvrdio da su pobijeni neki civili od strane vojske, ne od strane NATO. Poznato je od strane NATO koliko je ubijeno u Meji (Meja), u području sela Meja i široj zoni, koji je ovde naveo kako je on preko ramena gledao kucanje izveštaja na najnižem nivou. Znači na nivou te njegove jedinice, višoj komandi, komandi brigade, a ona komanda brigada dalje taj izveštaj prosleđuje ili ga spaja s drugima gde je pisalo za ono šta je on tvrdio da su pobijeni civili, ubijeno 60 terorista. Na moja pitanja, naravno, odgovorio je da on nije stavio primedbu ko je to opisao, ali on kaže da je taj deo izveštaja netačan, jer nije, kaže, ubijeno 60 terorista nego su ubijeni civili i on je video kako podocifir koji kuca izveštaj to tako kuca. E, sad, ako imate taj lanac izveštavanja i ako sa najnižeg nivoa dolazi izveštaj za koji nema niko razloga, s obzirom na stručnost i disciplinu i tako dalje, da

veruje da je netačan i ja verujem da je istinita ne da je netačan, a da je netačno ono šta on tvrdi, dakle, nije bitno... Da uzmemo teoretsku pretpostavku da je izveštaj netačan, kako onda u tom lancu izveštavanja koje ide odozgo ka gore, ako je na licu mesta napravljen netačan izveštaj, na osnovu čega može neka viša komanda da zaključi da je taj izveštaj netačan, osim da pretpostavi da niži nivo daje neistinit izveštaj, što je vama, kao vojnom analitičaru, nadam se sasvim...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, sada govorite već dva minuta. Došlo je vreme da se to prekine. Kao što vam je već rečeno, ovo nije prilika da se iznose argumenti, da se diskutuje, ovo je prilika da se postavljaju pitanja. Ako imate neko pitanje koje proizlazi iz toga onda ga morate i postaviti. Ne možemo vam dozvoliti da gubite vreme ovako govoreći. Šta je vaše pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Moje pitanje je da li viša komanda treba da polazi od pretpostavke da je izveštaj koji dobije sa terena netačan ili da podrazumeva da je u skladu sa pravilima službe i vršenjem te službe u jednoj disciplinovanoj vojsci taj izveštaj tačan i u potpunosti precizan?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Oni koji prime izveštaj o višoj komandi moraju izveštaje koje primaju da razmotre u kontekstu svih drugih informacija koje primaju, uključujući i ono šta mogu da saznaju iz medija. To je sve šta mogu da kažem o toj temi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ako se onda kaže da u medijima ima tvrdnja da ima predstavnika američkog Ministarstva odbrane da je ubijeno 100.000 Albanaca na Kosovu, kao što znate, nije istina, da li to oni treba da upoređuju sa takvim tvrdnjama iz propagande koja teče paralelno sa agresijom na Jugoslaviju ili treba da veruju svojim očima i onome šta se dešava?.

SUDIJA MEJ: Pitanje, molim. Samo trenutak, prvo želim da svedok odgovori na ovo šta ste vi izneli. Šta oni treba da uzmu iz medija, gospodine Ku?

SVEDOK KU: Pa, sve što mogu da kažem, časni Sude, je to da komandanti imaju odgovornost i zaduženje da uzmu u obzir sve informacije koje im stoje na raspolaganju i da ih procene. Isto tako želim da istaknem, na primer, ako uzmete knjigu koju je izdala "Vojska" 2001. godine, tamo se vidi da je bilo istraga i uopšte govoreći da je bilo informacija da su pronađene masovne grobnice i da su neki zločini bili počinjeni i onda su sprovedene neke istrage, krajnji rezultat tih istraga je nešto o čemu sam se već osvrnuo u mom izveštaju kada sam govorio o komandnoj odgovornosti i disciplinskim merama. Jednostavno rečeno, komandanti u komandnom lancu koji sam ja opisao, imaju dužnost da uzmu u obzir ne samo izveštaje koje primaju od potčinjenih jedinica nego i druge stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, na osnovu čega vi zaključujete da zapovednici ne koriste sva svoja saznanja nego se drže isključivo primljenih izveštaja? Vi ste obaveštajni oficir, sami ste to rekli, prema tome pretpostavka je da zapovednici imaju sva moguća saznanja do kojih u objektivnim okolnostima mogu doći. Na osnovu čega pretpostavljate da oni ne koriste sva svoja saznanja, nego se samo drže izveštaja koji su dobili?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja nisam to pretpostavio, ja nemam informacije da vama detaljno pokažem na koje su se tačno informacije i izveštaje zapovednici oslanjali, ali ja sigurno ne bih pretpostavio da su se oni oslanjali samo na izveštaje svojih potčinjenih jedinica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali u dokumentaciji koju ste našli, niste ustanovili da je negde napravljen propust, greška ili, kako bih rekao, dostavljen nekakav lažni izveštaj koji ne bi odgovarao stanju na terenu. Da li ste imali tako nešto u rukama ili ne?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Nije na meni bilo da to tvrdim, odnosno to se nije moglo utvrditi iz dokumenata koje sam pregledao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da pređemo onda na drugu temu. Što se tiče nekih vaših tvrdnji kao vojnog analitičara, da li kao vojni analitičar pravite razliku između štapskog organa i organa koji komanduje?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Da. Komandant je pojedinac koji na sebi ima komandnu odgovornost, štapski organ je štab u kome se nalaze oficiri koji pomažu komandantu u sprovođenju svoje komandne odgovornosti, ali oni sami nemaju komandnu odgovornost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, ali zašto ste onda napisali u delu izveštaja, izvršni rezime dela 1, tačka 4, uvod 2\6, za Generalštab VJ se kaže da je on bio najviši vojni nivo komandovanja Vojskom Jugoslavije. Generalštab je najviši stručni štabni organ za pripremu i upotrebu vojske u miru i ratu, to piše u članu 5 Zakona o vojsci. Je li tako ili nije? Što ste onda tako napisali?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Generalštab Vojske Jugoslavije, prema mom tumačenju dokumentacije, je nešto različit slučaj od štabova pri komandama armija, korpusa i brigada. Tamo načelnici štabova nemaju komandnu odgovornost, odnosno ovlašćenje. Generalštab Vojske Jugoslavije, ako se dobro sećam, mislim da u prvom delu izveštaja stoji definicija koja je preuzeta iz priručnika Vojske Jugoslavije o rukovođenju i komandovanju i tamo piše da načelnik Generalštaba komanduje vojskom na osnovu uputstava predsednika SR Jugoslavije i načelnik Generalštaba to čini putem dokumenata kao što su naređenja, direktive i uputstva. Neki konkretni primeri komandnih ovlašćenja načelnika Generalštaba mogu se videti u dokumentima štaba vrhovne komande koje smo juče videli. Znači potpis na tim dokumentima dolazi od načelnika Generalštaba generala Ojdanića i on te dokumente ne potpisuje u nečije tuđe ime, a kada je reč o načelnicima štabova na nivou armije, brigade ili korpusa, načelnik štaba može potpisati neko naređenje, ali on to potpisuje po ovlašćenju komandanta te jedinice. Prema tome, u ovom slučaju Generalštab, odnosno načelnik Generalštaba, prema mom tumačenju je nešto različito od štaba na ovim drugim nivoima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Molim vas, napisali ste u tački 8 da su proglašenjem ratnog stanja civilno rukovodstvo i Generalštab postali zajednička vrhovna komanda. Da li vi znate da vrhovna komanda vojske postoji i u miru i u ratu i da ta vaša tvrdnja nije tačna?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja sam tu pretpostavku napravio na osnovu dokumentacije. Ja nisam video da se bilo gde spominje vrhovna komanda i štab vrhovne komande pre nego što je započelo ratno stanje. Kad je ratno stanje započelo 24. marta, dokumentacija onda spominje vrhovnu komandu i štab vrhovne komande.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U ratnom stanju, gospodine Ku, da li vam je to poznato, Generalštab prerasta u štab vrhovne komande, pa se onda ne zove Generalštab nego štab vrhovne komande, ali vrhovna komanda postoji i u ratu i u miru. Šta vam znači termin "zajednička vrhovna komanda"? Da li to znači da vi tvrdite da u miru postoje dve takve komande, civilna i vojna i da su one objedinjene tek u ratnom stanju?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ne. Sve što mogu da kažem je to da spominjanje izraza "vrhovna komanda" i "štab vrhovne komande", da tog spominjanja ima samo u dokumentaciji nastaloj tokom ratnog stanja. Pre proglašenja ratnog stanja, civilno rukovodstvo u dokumentaciji se pojavljuje u vidu Vrhovnog saveta odbrane kome je na čelu predsednik SRJ. Kao što ste rekli, a sa time se ja slažem, Generalštab se zove Generalštab u vreme mira, a u vreme rata on postaje štab vrhovne komande.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste pročitali u Ustavu da predsednik republike komanduje vojskom u ratu i miru? Jeste pročitali to u Ustavu?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Da, to stoji u izveštaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste pročitali u izveštaju da predsednik komanduje u ratu i miru na osnovu odluka Vrhovnog saveta odbrane i to stoji u Ustavu?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zašto onda Vrhovnu komandu, u odeljku 1, u tački 7, dajete obrazloženje vrhovnog komandovanja osloncem na jedan intervju generala Pavkovića koji uopšte ne mora da je autentično prenet, jer general Pavković sigurno zna šta je i kako organizovano? U tom intervjuu, kako ste vi zapazili, general Pavković kaže da je Vrhovni savet odbrane savetodavno telo, vi to tako zaključujete. Ustav i Zakon o odbrani i vojsci sasvim drugačije nominira ulogu i odgovornost Vrhovnog saveta odbrane. Tu imate član 4 Zakona o vojsci, član 135 Ustava SRJ. Zašto ste, dakle, gospodine Ku, jednu verovatno slobodnu interpretaciju objašnjenja generala Pavkovića pretpostavili izričitoj normi Ustava i zakona? Zar vam se ne čini da kao vojni stručnjak na to niste imali pravo?

SUDIJA MEJ: Gospodine Ku, pre nego što odgovorite na ovo pitanje, recite imate li pred sobom taj pasus iz izveštaja na koji se poziva optuženi?

SVEDOK KU: Ne.

SUDIJA MEJ: O kom to tačno pasusu govorite, kad kažete broj 7, je li to paragraf 7 u prvom delu izveštaja?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa zna gospodin Ku gde je napisao i pominje intervju...

SUDIJA MEJ: Ne, ne možemo da radimo u vakuumu. Moramo da znamo šta vi to citirate. Izvolite, gospodine Najs (Nice).

prevodioci: Tužilaštvo nije uključilo mikrofon.

TUŽILAC NAJS: Mislim da je to odeljak "D", strana 2 od 5, paragraf 7.

SUDIJA MEJ: Mislim da je to to. Jeste li to videli, gospodine, Ku? Želite li da objasnite taj paragraf?

SVEDOK KU: Ovo je general Pavković koji je u to vreme bio načelnik Generalštaba. Zapovedao je Trećom armijom u ratu. U ovom intervjuu general Pavković govori o diskusijama koje su se pojavile u javnosti o legitimitetu funkcije vrhovnog komandanta i ja mislim da on tu odgovara na ono šta je prethodni načelnik Generalštaba Perišić rekao da zakon ne predviđa takvu funkciju, takav položaj. Zakonodavstvo i Ustav govore o Vrhovnom savetu odbrane i definišu ulogu predsednika s tim u vezi. Navodi se da on vojskom zapoveda na osnovu odluka Vrhovnog saveta odbrane tokom ratnog stanja. Najviši nivo komande bio je poznat pod nazivom "vrhovna komanda", a Generalštab VJ je onda bio štab vrhovne komande. Civilni članovi tog tela, ja nisam video dokumentaciju koja bi to detaljno izlagala, u dokumentima se vidi da je na čelu vrhovne komande vrhovni komandant, a to je predsednik SR Jugoslavije. Ne znam da li to u dovoljnoj meri odgovara na pitanje gospodina Miloševića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Ku, ja shvatam te vaše teškoće, ali molim vas, sad ste delimično dali neka objašnjenja. Vi u dijagramu, to je ovaj dijagram koji ste juče pokazali, organizacija vojnih snaga SRJ po vašem dijagramu, Generalštab je izvan vrhovne komande?

SUDIJA MEJ: Našli smo, to je 54, odeljak "A", prvi izveštaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Po vašem dijagramu, Generalštab je izvan vrhovne komande i prikazan je kao jedna komandna instanca između vrhovne komande i Treće armije, mogla bi da bude tu i Druga i Prva armija i RV i PVO ili Ratna moranarica, nije bitno, uzeli ste jednu stratešku grupaciju, to vam ne zameram, ali stavili ste Generalštab izvan vrhovne komande i prikazali ga kao jednu komandnu instancu između vrhovne komande i strategijske grupacije, u ovom slučaju Treće armije. Da li znate da to nije

tačno, da je Generalštab, kako smo maločas zajedno konačno ustanovili, njegov deo u sastavu vrhovne komande i to kao štabski organ? Dakle štab vrhovne komande je deo vrhovne komande, a ne međuinstanta između vrhovne komande i strategijskih grupa-cija vojske?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja to razumem i to je očigledno u mom izveštaju, ja mislim. Ovaj dijagram predstavlja jedan pokušaj da se prikaže lanac komandovanja u mirnodopsko vreme i u ratno vreme. U mirnodopsko vreme, prema zakonodavstvu, Vrhovni savet odbrane je glavno telo civilnog rukovodstva i moje tumačenje je da Generalštab Vojske Jugoslavije nije uključen u Vrhovni savet odbrane. U ratno vreme, međutim, Generalštab jeste sastavni deo Vrhovnog saveta odbrane. Možda bi se mogao napraviti bolji dijagram za ovu svrhu, a koji bi prikazivao kako stoje stvari u vreme ratnog stanja, a takav dijagram smo zaista i napravili. On je prikazan tokom uvodne reči, sećam da je postojala jedna isprekidana linija nacrtana oko civilnog štaba i Generalštaba VJ i tamo stoji kolektivni naziv "vrhovna komanda".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas da razjasnimo jednu stvar. Generalštab ni štab Vrhovne komande nije deo Vrhovnog saveta odbrane, ali kao i svaka komanda i vrhovna komanda ima komandanta i štab i to u celini predstavlja vrhovnu komandu. U tački 52, komandne instance izveštavanja, deo 1, odeljak "A-29\58", u prvoj rečenici naveli ste sledeće: "Na svakom nivou komandovanja, od Generalštaba do svake brigade postoji komanda koja postupa po uputstvima načelnika štaba". To ste napisali, gospodine Ku. Moje pitanje glasi, gospodine Ku, da li znate da komanda ne postupa po uputstvima načelnika štaba, nego po uputstvima i naređenjima komandanta, odnosno da li znate da načelnik štaba organizuje rad štaba, da pomoćnici komandanta po pojedinim resorima odgovaraju za rad svojih resora, ali da komanda ne postupa po uputstvima načelnika štaba nego po uputstvima i naređenjima komandanta? Govorimo, znači, o svakom nivou, vi govorite ovde o svakom nivou, upravo ovde u ovom odeljku koji sam ja naveo. Da li je to vama jasno, gospodine Ku?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Da. Smisao ove prve rečenice, da malo opširnije objasnim, je da pokaže, uopšteno govoreći, da svi ovi nivoi u lancu komandovanja od korpusa do brigade imaju svoje štabove koji pomažu komandantu i ti štabovi funkcionišu na osnovu direktiva i uputstava koje dobijaju odozgo. Dalje u izveštaju se kaže da ti štabovi pružaju podršku komandantu jedinice tako što njegovu nameru formulišu u detaljna uputstva u obliku naređenja. I zaista ti štabovi zaista odgovoraju svojim komandantima.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, vi ste već iskoristili svoje vreme i prešli ga za jedno 10 minuta, tako da morate polako da završavate. Imate još jedno ili dva pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imam vremena samo za jedno ili dva pitanja, dakle?

SUDIJA MEJ: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, deo vašeg podneska o primeni međunarodnog ratnog prava. Vi ispravno tumačite zabrane napada na civilno stanovništvo, civilne objekte i tako dalje. Ovde je bilo i mnogo naredbi koje sam imao nameru da citiram, ali imaću vremena. Istina, vi dopuštate mogućnost da dejstvo po civilima kada se oni nađu u vojnim objektima može biti legitiman vojni metod. Da li znate da je postojala zabrana čak da se otvara vatra kada je bilo očigledno da se radi o teroristima, ako je postojala opasnost da budu povređeni civili i da su se mnogi teroristi tako izvukli u grupama civila, jer policija nije otvarala vatru ni na teroriste koji su se jasno raspoznavali, jer su bacali uniforme, bili u donjem vešu i kretali se u grupama civila? Da ne bi povredila civile. Da li ste imali prilike da vidite to po dokumentima koje ste proučavali, gospodine Ku?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja znam da postoje naređenja koja govore o tome kako treba postupati sa civilnim grupama i pripadnicima OVK-a. Ono šta ja ne znam u detalje to je kako su izvršavana ta naređenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali da postavimo hipotetičko pitanje. Ako neka vojska napada civilne ciljeve, a pritom zna da se ti ciljevi isključivo koriste za civilne potrebe, da li bi to bio ratni zločin? Znači zna da napada civilne ciljeve, zna da su tamo civili, zna da su objekti za civilne potrebe, da li bi to onda bio ratni zločin? Da ili ne?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ako bi, znači, kad NATO napadne na Jugoslaviju, razara civilne objekte...

SUDIJA MEJ: Ne, ne, sada izlazimo iz okvira ovog svedočenja. Da li amikusi imaju nekih pitanja?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja imam prigovor, gospodine Mej...

SUDIJA MEJ: Vi ste iskoristili više od vremena koje vam je dato. Morate da organizujete svoje vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nemam nameru da se s vama objašnjavam oko vremena, gospodine Mej. Imam prigovor na učešće gospodina Vladimirova (Vladimiroff), jer je on ovim svojim intervjuom sam sebe diskvalifikovao.

SUDIJA MEJ: Donećemo odluku o tom pitanju, tačnije razmotrićemo članak na koji ste se žalili, kada dobijemo prevod tog članka. Da, gospodine Vladimirov, izvolite.

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV – PITANJE: Mislim da je optuženi već obradio sve teme koje sam ja sebi zacrtao, samo da proverim jednu. Da, molio bih poslužitelja da pokaže svedoku ovaj papir. Ja sam svedoku upravo dao jedan dijagram ili grafikon koji je koristio tužilac tokom svoje uvodne reči i zamolio bih svedoka da mi kaže da li prepoznaje taj grafikon?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Da, časni Sude, prepoznajem.

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV – PITANJE: Da li ste ga vi napravili?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ja sam ga nacrtao, da.

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV: To je sve šta sam imao.

SUDIJA MEJ: Ima li dodatnih pitanja?

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, nekoliko pitanja. Što se tiče dijagrama, vrlo kratko smo se njime bavili, da li želite da iznesete neki komentar o tome pošto ovo treba da uvedemo kao dokazni predmet?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Da, ja se još uvek slažem sa sadržajem tog grafikona.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kad smo već kod dijagrama i crteža, molim vas da date svedoku i svima ostalima po jedan primerak ovoga. Ako je to grafikon koji ste ranije pominjali da postoji jedan verniji prikaz stvarnog stanja stvari. Da li ste na to mislili?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Horizontalnu liniju između komande i štaba vrhovne komande koja se na drugačiji način prikazali u drugom dijagramu, imate li nekih komenatara?

SVEDOK KU – ODGOVOR: To je pokušaj da nam na najbolji način, po mom mišljenju, prikažem strukturu najvišeg tela koje je komandovalo oružanim organizacijama na Kosovu i pokažem da se vrhovna komanda sastojala od civilnog rukovodstva i od štaba vrhovne komande za koji sam već objasnio da je to Generalštab.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li biste sad mogli da objasnite ovu liniju koja ih povezuje?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Govorio sam već da je isprekidana linija stoji između VJ i MUP-a.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A to je jedno i drugo bilo bitno za odgovor koji ste dali optuženom.

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ova isprekidana linija u ovoj velikoj kućici je pokušaj da se prikaže organizacija na raznim nivoima komandovanja na Kosovu i takođe treba da istaknem da je ovo vrlo simplifikovan lanac komande gde se ne prikazuje svaka pojedinačna jedinica. Položaj zajedničke komande je ovde prikazan, tačnije pokazuje da postoji veza između te zajedničke komandne i vrhovne komande. Dokumentacija koja se vidi sugeriše mi da je zajednička komandna bila telo koje je predstavljalo vrhovnu komandnu u najvećoj i najvažnijoj zoni operacija u to vreme u Srbiji, a to je bilo Kosovo. Dva odvojena lanca komandovanja u VJ, odnosno u MUP-u su takođe ovde prikazani, oko ove tri kućice je jedna elipsa, oko VJ, MUP-a i jedinica lokalne odbrane i jedna elipsa koja ih objedinjava i to označava njihovu međusobnu koordinaciju. Oni su morali da poštuju svoje interne lance komandovanja, ali kada su dobijali uputstva od zajedničke komande ili vrhovne komande, oni su morali da se pridržavaju tih uputstava i slušaju naređenja što je zahtevalo i izdavanje tih naređenja putem lanca komandovanja. Mislim da je to sve.

TUŽILAC NAJS: Možda bismo sad mogli da dobijemo dokazni broj.

sekretar: Ovo će da bude dokazni predmet Tužilaštva 325.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Ku, samo sada da se vratimo na neka pitanja o kojima smo govorili juče. Ne morate da okrećete tu stranu, ali u aneksu 1 vašeg izveštaja prikazana su unapređenja pojedinih učesnika?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Tako je, časni Sude.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I bilo je mnogo takvih unapređenja, kao što piše u vašem izveštaju, zbog učešća u ovom ratu, tačnije za zasluge?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Postavljena su vam pitanja o zajedničkoj komandi i o postojanju ili nepostojanju zajedničke komande i njenih dokumenata osim onih koje ste već pomenuli. Da li vam je Tužilaštvo dalo neke dokumente zajedničke komande od relevantnih vlasti?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste dobili neki odgovor?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Nismo dobili nikakvu reakciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste izneli zapažanje da po vašem mišljenju komandne implikacije i doktrine VJ u vezi sa zajedničkom komandom i rekli ste da je to u odgovoru na pitanje optuženog kada vam je on rekao da je zajednička komanda zapravo koordinaciono telo, a ne komandno telo. Da li možete to bliže da objasnite?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Doktrina VJ je konkretno "Priručnik o komandovanju i rukovođenju" iz 1997. godine, definiše razne vrste komande i odredbe koje regulišu komandovanje i termini koji se koriste su koordinacije i saradnje i tu kaže, koliko se sećam, da postoji razlika između koordinacije i saradnje, da koordinacija ima neke komandne implikacije dok saradnja, kao što sama reč kaže, označava saradnju, ali nema nikakvog komandnog odnosa. Dalje sam objasnio u odgovoru na to pitanje da najmanje dva dokumenta koji se odnose na zajedničku komandu govore o tome, zapravo pomenuo sam dva dokumenta gde se pominju naređenja zajedničke komande. I ja sam rekao da su naređenje izvršni dokumenti, što može da se proverí ponovo u priručniku VJ za rukovođenje i komandovanje. I konačno, sam naziv "zajednička komanda" nešto govori o njenoj funkciji. Prva funkcija je funkcija komandovanja, a druga reč govori o zajedništvu komandovanja.

Svi izveštaji iz zajedničke komande, bar svi izveštaji koje sam ja video, govore o operacijama VJ i MUP-a i govore o tome da je to delovanje bilo zajedničko.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Optuženi vam je pokazao par dokumenata. Koliko se ja sećam bilo je dva dokumenta OEBS-a (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe) za koje još uvek čekamo prevod, zato sad ne možemo o njima da govorimo. Međutim, on je komentarisao materijal koji ste vi imali na raspolaganju kada ste pravili svoj izveštaj. Možete li da nam navedete sve relevantne dokumente koje ste dobili od Tužilaštva?
SVEDOK KU – ODGOVOR: Mogu i to sam učinio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li biste mogli da pregledate i druge dokumente ukoliko dobijete nešto novo ili od Tužilaštva ili od optuženog? Da li biste mogli da ih uzmete u obzir i vidite da li je potrebno u nekoj meri prilagoditi ili ispraviti vaše izveštaje?
SVEDOK KU – ODGOVOR: Mogao bih.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li biste mogli da pogledate ovaj dokument, mislim da je to broj 36, D36, označen radi identifikacije, i mislim da ga je optuženi pokazao gospodinu Ždriliću (John Zdrlic). Stavite ga na grafoskop. Ovo je malo kraći dokument. Ovde je odsečeno dno. Pogledajte, gospodine Ku, pogledajte na samom dnu gde je strana presečena i vidimo liniju, onaj prag koji ostavlja faks aparat, vidimo da je ovde izbrisano ime osobe kome je dokument upućen?
SVEDOK KU – ODGOVOR: Da, vidim to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mada još čekamo prevod, čini se da je ovo naređenje i datum spada u onaj period koji nas zanima. Da li je ovaj dokument, a dobili smo ga od optuženog, neki dokument koji bi vas zanimao, koji biste želeli da proučite da ste ga imali na raspolaganju?
SVEDOK KU – ODGOVOR: Sigurno bih.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, ne možemo u vezi sa tim dokumentom ništa više da kažemo u ovom trenutku. Među pitanjima slične prirode ili bi bilo tačnije među komentarima slične prirode, bila je jedna sugestija da se niste pozivali na član 17 zbog razloga koji su vama poznati. Vi ste onda rekli da ste, naravno, član 17 pročitali u celini. U odabiranju članova koje ste citirali u izveštaju, kojim ste se principom rukovodili?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Rukovodio sam se smernicama koje mi je dao pravni tim Tužilaštva o tome kakav treba da bude obim i sadržaj mog izveštaja, a to je da opišem organizaciju i načine komandovanja i u nekoj meri realizaciju rukovođenja i komandovanja u oružanim snagama, sad je to Jugoslavije i Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Postavljeno vam je puno pitanja o činjenicama i događajima na terenu, a vi ste rekli da vi o tome znate isto koliko i svaki drugi običan čovek može da pročita iz novina. Osim onoga šta je pomenuto u vašem drugom delu izveštaja i svedočenja očevidaca koje ste imali prilike da vidite, da li ste imali na uvidu neke druge činjenice ili dokaze što se tiče organizacije armije?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Ne, časni Sude.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da ste već ovo odgovorili, ali još jednom da ponovimo. Postavljeno vam je hipotetičko pitanje o tome koliko su ljudi na vrhu lanca komandovanja mogli zapravo da znaju o dešavanjima na terenu ukoliko su im slati pogrešni izveštaji, netačni izveštaji i nagovešteno je da ste vi pretpostavili da je izveštavanje ograničeno na ono šta piše u tim izveštajima, a vi ste rekli da niste pretpostavili ništa slično. Da li možete da to malo bliže objasnite? Kakvi mehanizmi funkcionišu u sistemu izveštavanja?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Mehanizmi izveštavanja u VJ i MUP-u dele se na pismene i usmene izveštaje tako da i naređenja mogu biti izdavana i usmeno i pismeno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znamo, naravno, da je jedan deo vašeg materijala pregledao i general Piter de la Bilijer i da bi u ide-

alnim okolnostima on trebalo da svedoči posle, a ne pre vas. Da li se možda sećate šta je on rekao o posledicama nekih nalaza, a o tome da su počinjeni zločini širokih razmera, samo po usmenim naređenjima? Ako se ne sećate, recite da se ne sećate.

SVEDOK KU – ODGOVOR: Žao mi je, ne sećam se.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Što se tiče intervjua generala Pavkovića, vidimo kako je on ovde izložen. Da li se sećate da li ste za njega saznali iz nekog transkripta ili sa neke trake ili snimka ili televizijske emisije?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Mislim da ima dva intervjua generala Pavkovića, a onaj koji sam poslednji video, video sam na televiziji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tako da, što se tiče reči generala Pavkovića, vi ste ih čuli doslovce i to je kasnije prevedeno u obliku transkripta?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Tako je, časni Sude.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A što se tiče reči koje su ovde upotrebljene, "slobodan prevod", ne znam da li se to odnosi na izveštaj televizijske emisije ili na razumevanje samog generala. U svakom slučaju nemam više pitanja za ovog svedoka.

SUDIJA KVN: Gospodine Ku, vi ste pominjali Štab MUP-a za Kosovo na čijem je čelu, koliko se sećam, bio Sreten Lukić.

SVEDOK KU: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam kažete ko je još bio u tom štabu. I u kom periodu je postojao taj štab?

SVEDOK KU – ODGOVOR: Imena drugih članova tog štaba ne mogu da se setim u ovom trenutku, oni dokumenti koje ja imam su dva dokumenta iz maja 1998. godine. U jednom od njih se navode imena članova Štaba, u drugom se opisuje njihov mandat. Mislim da je načelnik štaba bio general Sreten Lukić, a mislim da je

još jedan bio Radoslav, ali ne mogu tačno da se setim prezimena. Znam da je zadatak tog štaba rukovođenje SUP-ovima na Kosovu. **SUDIJA KVON:** Hvala vam. Što se tiče zajedničke komande na Kosovu, ona se sastoji od političkih predstavnika, od predstavnika vojske i MUP-a, prema ovom dijagramu koji ste upravo pomenuli.

SVEDOK KU: Tako je, časni Sude.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam onda kažete ko je predstavljao VJ, a ko je predstavljao MUP u tom Štabu MUP-a?

SVEDOK KU – ODGOVOR: To je jedna procena koju sam morao da napravim na osnovu dokumentacije. Dokumentacija koju sam ja imao na raspolaganju nije navodila imena predstavnika MUP-a i VJ. Moja procena je bila da takvo telo mora da uključuje u sebe i komandanta Prištinskog korpusa koji je bio zadužen za Kosovo, to je general Lazarević i načelnika Štaba MUP-a, koja je zapravo pandan MUP-a u odnosu na Prištinski korpus.

SUDIJA KVON: U vreme kada je postojala zajednička komanda, kada je to bilo, u kom periodu?

SVEDOK KU: Koliko se ja sećam ona je postojala u julu, već u julu 1998. godine, bar od tada potiče prvi dokument gde se pominje "zajednička komanda", ali nisam našao nikakav dokument gde tačno piše kada je osnovana zajednička komanda. Nisam vam odgovorio na onaj deo pitanja koji se tiče Štaba MUP-a. Štab MUP-a je osnovan već 1996. godine, već tada se pominje Štab MUP-a i čini se da su načelnici tog štaba i drugi članovi tog štaba bili imenovani po sistemu rotacije. A general Lukić je imenovan na to mesto u maju 1998. godine.

SUDIJA KVON: Hvala. Moje zadnje pitanje možda, možda i nije toliko značajno. Čuli smo da su postojale i jedinice civilne zaštite i jedinice civilne odbrane. Možete li da nam kažete u čemu je razlika?

SVEDOK KU: Da, časni Sude. U zakonu je civilna zaštita definisana tako da se nigde ne spominje da su te jedinice naoružane. Izgleda da su to jedinice čiji je zadatak da pomažu civilima, stanovništvu, da ih izvlače iz ruševina, da im daju prvu pomoć, da pomažu u održavanju i funkcionisanju infrastrukture u vreme krize. Jedinice civilne odbrane, onako kako su definisane u zakonu, su naoružane organizacije. Njihov je zadatak odbrana na lokalnom nivou, dakle to su građani koji su mobilisani, odnosno koji su dobili zadatak da se bave odbranom na lokalnom nivou. Dakle, sada govorimo o saveznom zakonu SRJ.

SUDIJA KVON: Hvala.

SUDIJA MEJ: Imali smo iskaze o zajedničkoj komandi i o tome ko je bio član te zajedničke komande. Znam da je o tome govorio jedan svedok, zaboravio sam koji je to bio vojni svedok, ali znam da se o tome govorilo. Gospodine Ku, hvala vam što ste došli da svedočite, sada možete da idete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: ... samo jednog malog dela papira koji...

SUDIJA MEJ: Nismo dobili prevod. Uključite mirkofon.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodin Najs je maločas spominjao razne papire. Želim da prigovorim da nisam imao prilike, zbog ograničenog vremena, da komentarišem nijedan čak od ovih selekcionisanih papira koje sam izdvojio iz gomile koja je ovde juče servirana. A sami ste čuli koliko je registratora izneto kroz ovog navodnog eksperta, službenika Tužilaštva. Dakle nisam imao prilike nijedan od ovih papira da komentarišem.

SUDIJA MEJ: Ako imate neke komentare, vi možete da ih iznesete. Ako želite neke dokumente u spis da uvrstite i to možete da učinite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ona su već u spisu, jer ih je uvrstio gospodin Najs kroz ovog svedoka zajedno sa još 15 registratora, ali ja objektivno nisam imao mogućnosti da po tim papirima ispitujem svedoka, jer su preko njih prešli ovakvom brzinom koja meni vreme ne omogućava da iskoristim. Svi su ti papiri upravo u prilog onom šta ja govorim, a ne šta tvrdi ova druga strana.

SUDIJA MEJ: Možete da nam skrenete pažnju na te dokazne predmete kad zato dođe vreme, kad nam se budete obraćali, one dokazne predmete koji idu vama u prilog. Upravo sam sada dobio dva dokumenta. Samo trenutak. Dobio sam dva dokumenta koja je optuženi, po svemu sudeći, dao na uvrštenje. Gospodine Miloševiću, vi ste predali dva dokumenta juče, čini mi se. Ne znam šta su ti dokumenti, budući da su na BHS-u. Da li želite da se to uvrsti u spis ili ih želite nazad?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, da. Da se uvrsti u spis ta dva dokumenta, gospodine Mej, to su izveštaji Verifikacione misije OEBS-a (OSCE Kosovo Verification Mission) za dva dana na koja se odnose dejstva UČK i dejstva VJ koja je verifikovala Misija OEBS-a i bila su povezana sa mojim pitanjima, vašem istražitelju Ždriliću (John Zdrilic) zašto nije ispitivao svog lažnog svedoka u vezi sa nalazima Verifikacione misije OEBS-a?

SUDIJA MEJ: Dobro. Molim da se ovo označi za identifikaciju na uobičajeni način.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što... Izvinjavam se...

sekretar: Dokument datiran na 12. mart nosiće dokazni broj Odbrane D38, a dokument od 15. marta D39. To je oznaka za identifikaciju.

TUŽILAC NAJS: Ono šta sam govorio o dokumentima nije se odnosilo na dokumente koji su već dugo vremena bili dostupni optuženom da ih koristi u unakrsnom ispitivanju, nego na druge

dokumente koje je dobio gospodin Ku. Gospođica Grejam i njene kolege su nam sada dali dve tablice koje će, nadam se, omogućiti da se lakše snalazimo u dokumentima Filipa Kua. Tu se, naime, nalaze veze između dokumenata i kako su označene u njegovim fasciklima i dokaznih brojeva koje nose. Mislim da je to jasno samo po sebi.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite.

TUŽILAC NAJS: Da, to je sve kad je reč o ovom dokumentu. Znači, ako pogledate prvi deo, prvi odeljak dokument 13, tu su neke stvari naznačene. Sve ono šta je važno. Tu se nalaze prethodni dokazni brojevi i u drugoj koloni su brojevi. Dakle, to je isto dokazni broj 23, ali drugi format. Pretpostavljam da sada želite da idemo na pauzu.

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS: Ja imam sada popis tema.

SUDIJA MEJ: Gospodine Vladimirov, dobili smo prevod članka kog je spomenuo optuženi. Ne znam da li vi imate taj prevod. Dakle, mislim da i optuženi mora da dobije kopiju prevoda pa ćemo onda time da se pozabavimo nakon pauze. Možete da prevod na engleski.

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV: Nije mi poznat ovaj članak. I čini mi se da na internetu postoji još jedna verzija ovog članka koji sam ja dobio i na prvi pogled, ako brzo pogledam, meni se čini da je to različita verzija od ovoga šta imamo ovde, tako da biste možda trebali da uzmete u obzir i verziju članka na internetu.

SUDIJA MEJ: Hvala. Imate li tu taj popis tema da možemo da ih pogledamo?

TUŽILAC NAJS: Neke su jasne same po sebi, a o drugima ću još nešto da kažem, ali, dakle, to je tek jedan kratak vodič za ono o čemu ću da govorim.

SUDIJA MEJ: U redu, sada idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Postoje tri stvari kojima treba da se pozabavimo. Prvo nekoliko gorućih pitanja, a drugo intervju na koji nam je skrenuta pažnja. Mi još nemamo kompletan prevod tog članka, to sad čekamo i nadamo se da to da nam bude uručeno za vreme sednice. Zato bi, mislim, sada bilo pametno da počnemo sa preostalim pitanjima Tužilaštva i na kraju ćemo da se pozabavimo svim drugim pitanjima administrativne prirode koje svako može da otvori, ali, naravno, treba imati na umu da sednicu moramo da završimo za sat i 10 minuta. Dakle, imamo tu vaš popis.

TUŽILAC NAJS: Osim ovih papira, ima i nekih drugih. Mislim da će jedno pitanje malo da potraje i to ćemo morati da obavimo na privatnoj sednici, ali, pre nego što dođem do toga, treba mi vaša pomoć za neke manje stvari. Prvo, nastavak suđenja. Naša uvodna reč će da bude kratka, zasnovana i funkcionalna.

SUDIJA MEJ: Moram, dakle, prvo jasno da dam do znanja da će ovaj segment Predmeta da se završi danas, da će zatim da bude pauza od dva dana za pripreme i suđenje će da se nastavi u četvrtak, da li je to 27. septembar, možda sam pogrešio oko tačnog datuma... 26., znači nastavlja se u četvrtak 26. septembra.

TUŽILAC NAJS: Ja se nadam da ću ja tada da budem u stanju da vam dam jednu kratku funkcionalnu uvodnu reč.

SUDIJA MEJ: Ako se dobro sećam da je granica tri sata za svaku od strana.

TUŽILAC NAJS: Mi ćemo iskoristiti znatno manje vremena. Prema tome, optuženi mora da bude spreman da započne sa ispitivanjima već prvoga dana. Ja mislim da ćemo mi već tada početi da izvodimo dokaze. Isto tako treba imati u vidu način na koji optuženi izvodi svoju uvodnu reč, mi do sada nismo nikada njega prekidali, ali mislimo da bi bilo dobro da Pretresno veće uputi optuženog da svoju uvodnu reč ograniči na odgovarajuće materijale i teme, a da mu se ne dozvoli da to jednostavno bude prilika da se obraća široj javnosti. Druga stvar koja takođe nije na ovom popisu je proceduralno pitanje. Tokom celog kosovskog segmenta suđenja mi smo optuženom davali još jednom izjave koje je on već ranije dobio, jer je on obično govorio da ne može da ih pronađe. Prvi niz svedoka su svedoci za koje i ovako i onako treba da se da materijal tek 10 dana pre svedočenja, prema tome on će tek sada da dobije, ali bi nam bilo poželjno da znamo da li optuženi ima obavezu, a nadamo se da ćete vi da uputite da ima, da koristi materijale na kojima je radio tokom leta i da mi ne moramo onda njemu ponovo da uručujemo kopije materijala koje već ima. Znači, želeli smo razjašnjenje od vas, možda ne baš ovaj čas, ali u jednom trenutku.

SUDIJA MEJ: Vi, znači, želite da mi optuženog formalno obavestimo da je lista prvih svedoka već uručena?

TUŽILAC NAJS : Da, postoji popis.

SUDIJA MEJ: Znači izjave tih svedoka će tek sada da budu uručene?

TUŽILAC NAJS: Dogodilo se tako da su ti prvi svedoci za koje se izjave uručuju samo 10 dana unapred, pa će on sada da ih dobije. Međutim, kasniji svedoci su svedoci za koje je on već dobio izjave i tražimo da se on koristi tim ranijim kopijama.

SUDIJA MEJ: U redu, mi smo ga sada formalno upozorili.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, isto tako treba imati na umu, mi bismo želeli da pomognemo optuženom na taj način što ćemo mu dostaviti jedan detaljniji popis dokaznih predmeta koji će da bude od pomoći njemu i svima drugima. Mi te dokumente upravo pripremamo i mislim da će to svima da omogući da se bolje snalaze u korpusu dokaznih predmeta. A sada idemo na ove tačke na našoj listi 15 otvorenih pitanja. Spomenuli smo ekspertske svedočenje Mortena Torkildsena (Morten Torkildsen), zatim u jednom je trenutku izneta tvrdnja da se prihvatljivošću tog izveštaja veštaka treba baviti pre čak i letnjeg raspusta, budući da su obe strane o tome već u potpunosti iznele svoje argumente. Možda smo mi predvideli da postavimo formalni zahtev da se taj, da se o tom izveštaju raspravlja nakon Hrvatske i Bosne. To je bilo smišljeno. U svakom slučaju, dakle, želimo da kažemo da se o tome ovde još nije raspravljalo.

SUDIJA MEJ: Da, o tome se još nije raspravljalo. Mi to imamo na umu i mi smo pretpostavili da to želite da ostavite za drugi deo suđenja, a možda bi bilo bolje da se to ostavi za kraj i da tad onda saslušamo argumente, ako to bude potrebno.

TUŽILAC NAJS: Hvala. Tačka 2, izjave po Pravilu 92bis, tri zvaničnika kiparskih banaka. Oni se, naravno, tiču izveštaja gospodina Torkunsena i izveštaja o finansijskim dokazima. Možda će Pretresno veće o tome moći da odluči odvojeno, a ne zajedno sa izveštajem veštaka Torkildsena. Ako ne, to možemo da odložimo za kasnije. Ali ukoliko se bude tražilo da dođu da svedoče i to, na primer, u isto vreme kada Morten Turkildsen bude svedočio, onda bi bilo zgodno da mi to znamo unapred. Dakle, to još nije rešeno. Tačka 3. Postoje dva svedoka za koje smo mi dobili dozvolu da ih pozovemo i da oni budu unakrsno ispitivani. Međutim, mi sada dajemo, evo, formalno do znanja da ta dva svedoka više ne nameravamo da pozivamo.

SUDIJA MEJ: Bio je tu i treći svedok sa jednim imenom koje se teško izgovara. Sećam se da smo doneli odluku o tome.

TUŽILAC NAJS: Nastojacu to da pronadem.

SUDIJA MEJ: Ali možemo da pretpostavimo da ni njega ne mislite da pozovete?

TUŽILAC NAJS: Na tačku 4 ću da se vratim kasnije, zato što tačka 4, a možda i 5 i još jedna druga tačka traže privatnu sednicu. Želeo bih, uz dužno poštovanje, da podsetim Pretresno veće da kad je reč o Skotu Bredoku (Scott Braddock) i drugim svedocima po Pravilu 70, čak i ako se oni tiču samo kosovskog segmenta suđenja ili u najvećoj meri kosovskog segmenta suđenja, mi moramo da odložimo naše zahteve da se ti svedoci pozovu, dok se pitanja Pravila 70 globalno ne reše.

SUDIJA MEJ: Želeo bih da vas zamolim da nam date popis onih svedoka koji se tiču samo kosovskog segmenta suđenja, a za koje ste već možda dobili dozvolu da ih pozovete nakon završetka kosovskog segmenta ili za koju ćete da tražite dozvolu da ih pozovete nakon završetka kosovskog segmenta. Bilo bi od pomoći kada bismo imali takav popis, a takođe bi bilo od pomoći kada bi Tužilaštvo moglo sve takve svedoke da dovede u jednoj grupi.

TUŽILAC NAJS: Svakako. Kad je reč o svedocima po Pravilu 70, imajući u vidu ograničenja koja postavljaju oni koji te svedoke daju, ja o tome ne mogu da govorim čak ni *ex parte*, ali ja mogu da odgovorim na vaš zahtev generalno sa "da". Ja ću se na to još vratiti kada budemo govorili o Pravilu 70. Tačka 7, Helena Ranta (Helena Ranta), to nije beznačajno, to je nešto šta moramo da imamo na umu. Izgleda da će optuženi u sledećim mesecima da nastavi na neodgovarajući način kad bude iznosio svoje završne reči. Helena Ranta je osoba koja je izvršila sudski medicinski rad u vezi sa masovnim grobnicama. Dokumentacija koju je ona u to vreme napravila je materijal na koji se optuženi oslanjao u svojoj optužnoj reči. Stranice transkripta 226 i 227 i 353. Isto tako o njoj je dosta govoreno prilikom ispitivanja generala Drevenkijeviča (Karol John Drewienkiewicz) i generala Naumana (Klaus Naumann). To, kao

i možda neki drugi faktori, naveli su gospođu Ranta da u štampi razjasni svoju poziciju u vezi sa Račkom (Recak). I ona je to napravila na način, na takav način da se optuženi ne može oslanjati na one interpretacije i njene reči koje njemu idu u prilog. Mi nemamo nameru da pozivamo gospođu Ranta, međutim ja predlažem da optuženom i amikusima uručimo novinske članke zajedno sa onim šta je ona rekla u jednom pismu koje je uputila nama, jer da je ta uvodna reč bila rečena kada smo taj materijal imali, mi bismo onda želeli da ga uzmemo u spis budući da se on suprotstavlja onome šta zastupa optuženi. Kratko rečeno, taj materijal pokazuje da ona sada smatra da ta scena nije na bilo koji način lažirana. Dakle, uopšteno govoreći... U svakom slučaju želimo da optuženog formalno obavestimo da kad je reč o tom svedoku, da ukoliko on bude pozvao tu svedokinju, da postoje materijali koji govore suprotno od njegovih teza. Ali mi u svakom slučaju ne želimo da se njen izveštaj samo izvuče na kraju ovoga sudskog postupka kao materijal koji baca sumnju na iskaze o Račku, budući da postoje mnogi materijali koji potiču od nje, a koji govore nešto suprotno. Tačka 8, tu smo, naravno, u rukama Suda kako, ili tačnije ko bi trebao da uvrsti u spis korespondenciju...

SUDIJA MEJ: Mi smo na dokumentu primetili i ime zamenika tužioca, možda je on prikladan svedok budući da Luis Arbur (Louise Arbour) više nije ovde.

TUŽILAC NAJS: U redu.

SUDIJA MEJ: Možete njega da dodate kosovskom popisu.

TUŽILAC NAJS: U redu i sada dolazimo do tačke 9. To je popis svedoka koji govore samo o Kosovu ili u najvećoj meri o Kosovu, a koje ćemo da pozovemo kasnije. To je, dakle, Vlasi (Azem Vllasi), o njemu smo već ranije govorili, K-37, K-39 i K-10.

SUDIJA MEJ: Mi smo odlučili povodom gospodina Vlasija. Odlučili smo da on neće da svedoči.

TUŽILAC NAJS: Koliko se ja sećam, to je bila jedna provizorna odluka i mi smo naš zahtev povukli i rekli da ukoliko budemo nastojali da ga ponovo pozovemo, da ćemo to kasnije da učinimo.

SUDIJA MEJ: To je bilo na osnovu pretpostavke da će on da svedoči o nečem drugom.

TUŽILAC NAJS: Svakako.

SUDIJA MEJ: Ako bude svedočio samo o Kosovu, onda ne može da dođe.

TUŽILAC NAJS: U redu. Ova tri svedoka su svedoci koji se ne pojavljuju na listama svedoka za Hrvatsku i Bosnu i koje mi želimo da pozovemo u kasnijoj fazi suđenja. Ja ću tu listu da dopunim ukoliko imamo još nekih imena koja smo predvideli. Tačka 10, to je jedan primer većeg broja dokaznih predmeta koji su na, neki način, ostavljeni ne u nekom limbu, ali ostavljeni su da čekaju dalju odluku o njima. Na primer, dokument koji smo jutros gledali prilikom dodatnog ispitivanja i kog smo označili samo za identifikaciju. To su dokumenti, na primer, D36 i D37, jer čekamo na prevod tri dokumenata. Izvinjavam se, D37 je traka. Sada imam transkript, odnosno sažetak te trake. Mi se ne protivimo da se ta video traka uvrsti u spis. Optuženi je predočio da nismo gledali traku. Sud je od nas zatražio da mi tu traku pogledamo. Na njoj se nalaze razne stvari i dovoljno je reći da se mi ne protivimo uvrštenju te trake u spis. Zahvaljujemo, takođe, Sekretarijatu (Registry) koji je napravio popis preostalih dokaznih predmeta o kojima još treba da se odluči. Među onim dokaznim predmetima koje je ponudio na uvrštenje optuženi, mislim da su D1, 1A, 258 i 259, dokumenti koje optuženi treba da potencira, D10 je čini mi se slična kategorija, mi se ne protivimo uvrštenju. To je dokument iz Nove demokratije koji smo mi isto dobili i budući da ga imamo, ne protivimo se da se uvrsti taj dokument u spis, da ga optuženi uvrsti u spis. Za identifikaciju su obeleženi D23 do 28, D30, 35 i 36.

SUDIJA MEJ: Zamolićemo da Sekretarijat celovit izveštaj o situaciji preda sa dokaznim predmetima, pa ćemo onda da donesemo eventualne potrebne odluke.

TUŽILAC NAJS: Kad je reč o konačnim prevodima dokumenata na koje se još čeka, mi ih primamo i predajemo ih što je to ranije moguće. Isto tako, mi smo u skladu sa odlukom Pretresnog veća Sekretarijatu predali najoriginalnije verzije dokumenata koje imamo, a koje nudimo na uvrštenje. Izuzetak su samo fascikle zločina i moguće je da su originalni dokumenti ili najbolji originali koje imamo, da oni još nisu predani. Mi smo dali kopije u boji nekih od tih dokumenata i prikupljanje svih originalnih dokumenata u fascikle je jedan posao velikih razmera i tu smo potpuno u rukama Pretresnog veća. Možda se neće konkretno osporavati autentičnost tih dokumenata, pa bismo onda možda taj veliki posao mogli da izbegnemo, ali, naravno, to zavisi od odluke Pretresnog veća. Zatim, izveštaji Patrika Bola (Patrick Ball). On je otkrio da je na materijalima koje ima na raspolaganju morao da napravi neke promene. Morao je neke stvari, čini mi se, da izbriše zbog toga što neki materijali dolaze po Pravilu 70, ali u svakom slučaju on sada priprema jedan dodatak svom izveštaju kako bi osigurao da ono šta bude stajalo pred Sudom bude ispravljena verzija. Ja mislim da će taj posao da se završi do kraja oktobra. Tačka 12. Dokument koji smo jedanput dali u radnoj verziji, taj dokument u kome je optužnica podeljena u razne delove i u dokumentu stoje razne kućice u kojima su onda opisani sažeci dokaza koji se tiče tih delova optužnice. I mi treba da damo sledeću verziju takvog dokumenta. Danas ćemo da predamo radnu verziju. Znam da je taj dokument bio od pomoći amikusima, ne znam da li je bio od pomoći i optuženom. Taj ćemo, dakle, dokument za sledeću fazu da predamo danas ili sutra. Pre nego što se osvrnemo na dokumente koji bi mogli da budu od pomoći na završetku suđenja, mi smatramo da bismo već optuženima i amikusima, ukoliko Pretresno veće smatra da to može da bude od pomoći, mogli da predamo elektronsku verziju materijala na CD. Znači, tu će da budu svi svedoci, svedok po svedok gde se nalazi fotografija svedoka, da

se podsetimo kako svedok izgleda, sažetak koji je išao uz svedoka, transkripcije svedočenja i izjave svedoka u onim slučajevima gde su te izjave uvrštavane u spis. To će onda, naravno, sve da bude na CD i sve će to elektronski da se pretražuje. Ne znamo da li je to možda duplikacija nečega šta je Pretresno veće već učinilo u tom slučaju i to nećemo da radimo. Ali u slučaju da to možda bude od pomoći svima u ovom suđenju, mi ćemo pripremiti jedan primerak takvog CD za nekoliko svedoka, kako biste vi mogli da ga razmotrite. Onda ćemo da čekamo na vaše odgovore da vidimo da li smatrate da bi to moglo da bude od pomoći. Sa brojem 14 sam se već pozabavio. Osim šta bih još morao da kažem možda, jedini problem sa kojim smo se suočili u prvom delu suđenja je to da smo ponekad pokušali da dostavimo promenjene liste svedoka kasno posle podne. Ponekad je to, jednostavno, bilo neizbežno. Ja znam da saradnici optuženog za sada nisu mogli da budu u tesnom kontaktu sa nama u vezi sa tim. Oni nemaju uputstva da to učine, ali, naravno, u interesu je optuženog da ovlasti svoje saradnike da primaju informacije, bilo od Sekretarijata, bilo od nas na način koji bi omogućio bržu komunikaciju. Ukoliko se to ne učini, onda ćemo jednostavno morati da se oslonimo na usluge Sekretarijata, a znam da oni rade sve što mogu. Međutim, ponekad se desi da mi moramo neke stvari da dostavimo i u 16.00 ili 17.00 posle podne.

SUDIJA MEJ: Dobro, optuženi je to čuo.

TUŽILAC NAJS: I još jedno obelodanjivanje po Pravilu 68 ćemo da uradimo za nekoliko dana. Nama je važno, a pozivamo i druge da razmisle o tome šta mi moramo da učinimo. Bitno je da sada preispitamo parametre po kojima se pretraživalo, sada kada prelazimo na drugu fazu suđenja i mislim da bismo svi trebali da razmislimo da li su potrebni i drugačiji parametri pretraživanja. Ja ću gospodina Saksona (Saxon) koji se bavi pitanjima obelodanjivanja, da zamolim da ponudi da amikusi dođu na jedan takav sastanak, a ja ću, naravno, da pozovem da i saradnici optuženog dođu na jedan takav sastanak. Oni to, zasada, nisu mogli da

rade u ranijim navratima kada su se takvi sastanci održavali, jer za to nisu dobili uputstva, ali mislim da je to najbolja metoda da osiguramo da ništa ne pobegne kroz odredbe Pravila 68. A sada dozvolite mi da pređem na stvari za koje bih želeo da zamolim održavanje privatne sednice. Prva od tih tema nije na ovom opisu, a tiče se poteškoća na koje nailazimo u saradnji sa vlastima kada je reč o dostavi materijala i kad je reč o davanju dozvola svedocima da svedoče. Bez obzira na to što je Zakon o saradnji usvojen u proleće ove godine i ako sada ostavimo po strani saradnju koja je ostvarena u izvesnim područjima, na primer to da nam se nude svedoci, mi još uvek pred sobom imamo ozbiljne prepreke. Možda bi se moglo dogoditi da to predstavlja propust da se u potpunosti sarađuje sa ovim Sudom. Problem sa kojim smo sada neposredno suočeni, je problem odobravanja da svedoci govore o stvarima koji bi mogle da se opišu kao tajna ili o stvarima koje možda ne smeju u potpunosti da dođu pred oči javnosti. Kao što znate, postoji mehanizam da se takve dozvole daju, takve su dozvole i date za neke svedoke. Međutim, za neke druge svedoke i za jednog posebno važnog svedoka izgleda da vlasti odbijaju da daju takve dozvole, pogotovo kad je reč o Hrvatskoj i Bosni. Možda vlasti to povezuju sa dostavom dokumenata. Nama se čini da to ne sme da se radi. Ovo Pretresno veće je sasvim jasno dalo do znanja i to na jedan način koji se odnosi na sve Vlade, svih vrsta, da će da poštuje poverljive teme koje su poverljive iz bilo kog razloga. I naravno, kad se budemo bavili Hrvatskom i Bosnom, kad bude svedoka koji mogu da nam budu od pomoći zbog svojih položaja unutar ili u blizini Vlade, važno je da saradnja na koji obavezuje zakon i koju su nam vlasti obećale, da se ta saradnja zaista i ostvari kako bi svedoci te vrste mogli da budu od pomoći u ovoj sudnici. Ja sam vam to rekao i ja sam odgovarajuće vlasti upozorio na to da ću da otvorim to pitanje, zato što vreme brzo prolazi. Jedna druga stvar sa kojom imamo problema je dostava dokumenata. Sasvim propisni zahtevi za dostavu dokumenata sada ostaju nerešeni već jako dugo vremena. Pretresno veće je moglo da vidi iz iskaza ser Pitera de la Bilijera i poslednjeg svedoka da su oni rekli da su imali na raspolaganju ograničeni

broj dokumenata. To nužno ne utiče na njihovo mišljenje, ali bi oni, naravno, u svakom slučaju želeli da rade sa više dokumenata. Ukoliko dokumenti koji očitó postoje i koji su očitó relevantni za ovo suđenje, ne budu na raspolaganju Pretresnom veću, onda će posao Pretresnog veća, zadatak Pretresnog veća da donese presudu, da bude znatno teži. A sada, časni Sude, da bih mogao još nešto da kažem, molim da pređemo ukratko na privatnu sednicu. Pozabavićemo se još jednom temom koja traži privatnu sednicu, a to je pitanje nepoštovanja Suda.

(privatna sednica)

sekretar: Sada smo na otvorenoj sednici.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, želeli ste da pokrenete neka pitanja povodom komentara gospodina Vladimirova. Sada imamo ispred sebe dokument na engleskom, mislim da je to verzija sa interneta, ali čini mi se da je on istovetan kao i članak u holandskim novinama. Šta ste hteli da kažete o tome?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hteo bih da postavim neka pitanja koja se tiču onoga šta ste maločas vi govorili, o onome o čemu je govorio gospodin Najš. Naime, iz onoga šta ste rekli ja zaključujem da pravite pauzu od 14 dana i da ćemo 26. imati nastavak ove aktivnosti na tim takozvanim optužnicama za Hrvatsku i Bosnu. Imam pitanje za vas u vezi sa tim. Naime, ja sam sada u toku ovog unakrsnog ispitivanja ovih poslednjih nedelja i meseci u vezi sa Kosovom dobio ukupno 115.000 stranica, 600 video kaseti, 230 audio kaseti za optužnicu koju sam, inače i ovde nazvao vrhuncem apsurd, jer nisam bio predsednik ni Hrvatske ni Bosne ni Jugoslavije, pa se pitam da li vi, gospodine Mej, gospodine Robinson (Robinson), gospodine Kvon (Kwon) smatrate da je ovo dve nedelje razumno vreme u kome ja treba da se, makar u najgrubljim okvirima, obavestim o sadržini tih 115.000 stranica i 600 video kaseti i tih 230 audi kaseti i u međuvremenu, naravno, da čujem i nekakve informacije koje se odnose na sadržinu, što te

brojeve, u svakom slučaju, udvostručava? Prema tome, ako je vaš odgovor da ovo vreme smatrate razumnim, ja želim da ga čujem, ali ne verujem da iko to vreme za ovako nešto šta je meni dostavljeno može da smatra razumnim. Želeo bih da mi prvo...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, mi ćemo ovo da skratimo. Čuli smo vašu poentu. Da li tražite više vremena, da li podnosite ovde formalno zahtev da se produži rok?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja vas ne molim ni za šta. Ja vas pitam da mi odgovorite.

SUDIJA MEJ: Dobro, u tom slučaju ja ću da vam dam odgovor ako ne molite ništa. Odgovor je sledeći: kao što vam je rečeno, pre letnje pauze imali ste na raspolaganju mesec dana sudskog raspusta, dobili ste ovih dodatnih dve nedelje, to je ukupno šest nedelja da se pripremite. Mi priznajemo i prihvatamo da imate puno materijala koji treba da proučite. Međutim, kao što vam je objašnjeno pre sudskog raspusta, sada već imate spisak svedoka koji će da budu pozvani. Mi ćemo da naložimo Tužilaštvu da vam daju spisak dokaznih predmeta koji će da uvrstavaju, imate njihov pretpretresni podnesak i imate optužnicu. I treba da se spremite. Mi smo ovo razmatrali ranije i doneli odluku o kojoj ste obavestili. Ako vi nemate nikakvih svojih zahteva i podnesaka, stanje stvari ostaje isto. Nastavljamo za dve nedelje. Sačekajte još trenutak. Da li želite da kažete nešto o onom pitanju koje ste ranije pomenuli, da li želite o onom intervjuu ili ne? Ako ne želite, mi ćemo da pitamo gospodina Vladimirova da li on ima nešto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo nisam završio sa ovim, gospodine Mej. Da li vi to tvrdite da...

SUDIJA MEJ: Ja sam doneo odluku po ovom pitanju, vi ne podnosite nikakav zahtev i ja sam vam saopštio naš odgovor. Sad radimo dalje. Morate da razumete, gospodine Miloševiću, Sud mora da funkcioniše po nekom redu i poretku. Vi ne možete da govorite

kad vam to padne na pamet. Ja sam vam dao šansu da kažete nešto o pitanju koje ste sami pokrenuli, a to je onaj intervju. Na vama je da birate, ali ako nemate nikakvih komentara, u redu. Mi ćemo da pitamo gospodina Vladimirova šta on ima da kaže.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam prošle nedelje, pozivajući se na nove činjenice koje smo videli iz izjave gospodina Kurtisa (Kevin Curtis), zahtevao da vi zakažete pretres na bazi i svih relevantnih međunarodnih paktova i konvencija koje se toga tiču. Vi to niste zakazali, niste odgovorili i želim da čujem vaš odgovor u vezi sa tim, gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Niste vi taj koji treba da dobije odgovor. Situacija je ovakva. Mi smo doneli odluku o zakonitosti hapšenja, gde se sećate naše odluke iz novembra prošle godine. Ako se ne sećate, možete ponovo da je pročitate. Ako kažete da se tu pojavljuje neko novo pitanje usred suđenja i objasnite zbog čega ponovo treba da razmatramo vaše hapšenje, što ja ne smatram da je tačno u ovom trenutku i ne smatram da je relevantno, ali ako ima neki novi aspekt, onda biste možda mogli da to izrazite ukratko u pisanom obliku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Molim vas, gospodine Mej, da mi odgovorite da li moja prava koja garantuju međunarodni paktovi i konvencije zavise od načina kako se ja vama obraćam?

SUDIJA MEJ: Ja sam vam odgovorio, gospodine Miloševiću. Odgovorio sam vam, na vama je da to prihvatite ili ne. I da reagujete. Da li želite da kažete nešto o intervjuu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Želim da kažem nešto o intervjuu, ali imam još nekih pitanja za koja je gospodin Najs utrošio mnogo više vremena od mene. Pitao sam vas da li, dakle, moja prava zavisi od toga da li vam se obraćam usmeno ili u pisanoj formi i da prava ne važe ako vam se obratim u usmenoj formi?

SUDIJA MEJ: Samo trenutak.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: U redu, gospodine Miloševiću, imate 10 minuta da nam iznesete nešto novo, ako ima nečeg novog. Nećemo da razgovaramo o ovom vašem pitanju, o tome smo doneli odluku i nećemo da se vraćamo na nju. Predlažem vam da pročitate našu odluku iz novembra koja sasvim dovoljno razrađuje to pitanje. U sledećih 10 minuta možete da govorite o čemu je govorio gospodin Najs, ali takođe morate u tom roku da kažete šta imate povodom gospodina Vladimirova, jer moramo da ostavimo i njemu malo vremena da reaguje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Tih 10 minuta se odnosi na gospodina Vladimirova i gospodina Najsa, je li tako?

SUDIJA MEJ: Ono šta je pomenuo gospodin Najs su isključivo administrativna pitanja vezana za stranu Tužilaštva i skoro nijedna od njih nema nikakve veze sa vama, ali ako želite da pokrenete neko relevantno pitanje, možete, međutim vreme leti. Mi imamo sudnicu, kao i uvek, do 13.45.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Želim samo da ovde bude jasno i, dakle, koliko sam shvatio, pošto ste završili ovu kosovsku fazu, zaključujete da treba pozivati neke svedoke unazad. Vi, inače, radite šta vam je volja, ali želim da vam kažem, na primer, K-31 i K-39 ne znam ni o kome se radi niti imam, niti sam dobio ikada bilo kakvu izjavu niti predmet, niti bilo kakvu informaciju o tim svedocima koji su za mene potpuno novi. To je što se tiče ovog pregleda, a što se tiče 56 svedoka čije ste liste dali za početak ovog nastavka koji ste najavili za 26., nisam dobio ništa, a neke sam dobio na engleskom jeziku. I treće, ako ja dobro razumem, branioci u ovoj vašoj instituciji dobijaju materijale mesec dana ranije. Meni ste odredili da dobijem 10 dana ranije pošto ste proglasili moje pravo da se sam branim, pretpostavljam da bi trebalo da imam duže vreme, a

ne kraće vreme i to tri puta kraće nego što važi za branioca. Toliko imam o tome da kažem. A što se tiče ovoga intervju gospodina Vladimirova, evo vam ovde u boji faksimil toga, pa ga možete uzeti u autentičnom obliku. Prvo nekoliko reči o onome šta ste vi sami propisali u svojim pravilima, jer u ovom intervjuu gospodin Vladimirov kaže, objašnjava kako već ima dovoljno dokaza da se ja osudim i tako dalje, a prema članu 20 profesionalnog kodeksa branilaca koji se pojavljuju pred Sudom, kao nedolično ponašanje se određuje postupanje koje šteti pravilnom vršenju pravde pred Sudom. To je vaš član 20, prejudiciranje sudske odluke od strane prijatelja suda, dakle vašeg prijatelja koga vi plaćate, pre otpočinjanja slučaja Odbrane, dakle u prvoj trećini vašeg poluvremena, odnosno tužilačkog poluvremena i pre slučaja za Bosnu i Hercegovinu je ometanje pravde, što, prema vašem članu 77 predstavlja nepoštovanje Suda i postupanje protiv naloga Suda. Vi ste imali nalog 11. januara 2002. godine koji se odnosi na amikuse, u kojem se navodi da amikusi treba da pomognu Pretresnom veću, a prejudiciranje odluke sada nije pomoć Sudu, jer se prema članu 21 vašeg Statuta (Statute) optuženi smatra nevinim dok se ne dokaže krivica, u skladu sa vašim Statutom. Dakle, u ovom slučaju prijatelj suda se pojavljuje u funkciji promotora popravljajući medijske slike o ovoj propaljoj optužnici, a u svakom slučaju nije u ulozi advokata, već u ulozi tužioca i treba da sedi na onoj klupi. Moje mišljenje je uz ove vaše norme koje očigledno ne poštuje ni vaš službenik koga ste postavili za prijatelja suda, da fijasko optužnice ne može da bude razlog ni opravdanje da se ona medijski podržava na ovako neetičan način i u pogledu profesionalne, ali i u pogledu etike uopšte. Tu se, uostalom, vidi i prava uloga dotičnog prijatelja suda da podrži lažnu optužnicu. On, doduše, u intervju objašnjava kako će da napusti ovaj posao zato što neće više da ga plaćaju kao što je bilo rečeno i da je malo plaćen i ostalo, ali svakako pre nego što ode, zbog toga što je nezadovoljan platom, on želi da ispuni obavezu koju je preuzeo, da podrži ovu lažnu optužnicu, što je, po mom mišljenju i ne samo nedolično nego nedopustivo reći, zaista skandalozno sa stanovišta ponašanja bilo kog pojedinca koji pretenduje da se bavi pravom ili da se bavi bilo kakvim etičkim pitanjima. Eto toliko sam

želeo da kažem o ovom intervju. Izvolite, pročitajte ga, molim vas, pošto imate tri razne verzije prevoda. Evo vam ga pa ga prevedite sa holandskog, u boji, sa slikom gospodina Vladimirova, koji čak polemiše, po ovome šta ja imam pred sobom, sa američkim medija. "Dokazi koji su do sada izvedeni dovoljni su da se Milošević osudi. Kad bi se sudilo samo za Kosovo, imali bismo dovoljno dokaza. Postoji jasno dokazana veza između vojske, policije i Miloševića. Holandski advokat slaže se sa američkim kolegama da je potreban svedok iz užeg kruga Miloševića da dođe i da kaže da je Milošević naložio ubistva, da bi se on mogao proglasiti krivim. Nije pronađen još jedan pištolj koji se dimi, ali vrlo je naivno misliti da će ljudi iz Miloševićevog režima svedočiti protiv njega, budući da bi to dovelo do krivičnog gonjenja u vlastitoj zemlji. Pisani su dokazi, očito, uništeni". Ovo je najcrnja optužba, crnija nego što smo je čuli od gospodina Najsa, Del Ponte (Del Ponte) i ostalih ovde predstavnika Tužilaštva. Dakle, pojavljuje se u funkciji promotera propale optužnice koju, na žalost, sa ovakvim medijskim gestovima pokušava da oživi i vrati na scenu. Naravno, uz pomoć i onih tamo medija koje kontroliše ova kvislinška vlast u Beogradu, koji su odmah tu udicu progutali i odmah sinoć obavestavali o tome kako evo...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, sada već izlazite iz okvira.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, mislim da sam vam poentu rekao.

SUDIJA MEJ: Prvo odgovoriću na vaš raniji prigovor, a to je količina vremena koju imate na raspolaganju. Gospodine Najs, 16 izjava koje ste spomenuli, optuženi kaže da još nije dobio tih 16 izjava. Molimo vas da preispitate taj slučaj i da se pobrinete da on to dobije. To su možda izjave koje se zadržavaju u skladu sa Pravilnikom (Rules of Procedure and Evidence).

TUŽILAC NAJS: Da, mislim da je tako. Međutim, moram takođe i vas i njega da obavestim o revidiranom redosledu svedoka kog smo morali da revidiramo, jer smo imali problema sa prvih par

svedoka iz razloga koje sam već objasnio. Popis je ovde, ja ću da se potrudim da on to danas dobije.

SUDIJA MEJ: Dobro, drugi prigovor se odnosi na 10 dana. Mi smo odlučili da o nekim osetljivim svedocima morate da budete obavешteni samo 10 dana unapred. Prema tome, to se radi po nalogu Pretresnog veća. Ali idemo sada na jednu drugu stvar. Za koji trenutak ćemo da saslušamo gospodina Vladimirova. Međutim, želim na samom početku da kažem da je ovo Pretresno veće sastavljeno od profesionalnih sudija. Mi znamo da se o ovom suđenju mnogo piše. Međutim, Pretresno veće to što se piše u potpunosti ignoriše. Jedina stvar koja nas brine su dokazi koji se izvode u ovoj sudnici, argumenti koje slušamo u ovoj sudnici. To su jedine stvari kojima se mi bavimo i na kojima ćemo da zasnujemo naš sud. Kometari bilo koje vrste koji dolaze izvan su potpuno irelevantni i mi ih ignorišemo. Ali mi ćemo, bez obzira na to, da se pozabavimo pitanjima koje ste vi otvorili. Gospodine Vladimirov, ukoliko želite, možete nešto sada da kažete o ovom intervjuu.

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV: Da, časni Sude. Citati u intervjuu pogrešno predstavljaju ono šta sam ja rekao. Time bih želeo da počnem. Ja veoma dobro razumem da se optuženi uznemirio pročitavši prvi citat koji se ponavlja i dalje u članku. Ja nisam autorizovao objavljivanje ovog intervjuja i žalim što je taj intervju objavljen. Tokom pauze sam sišao dole i tada sam saznao za taj članak i tek sam tada po prvi put uspeo da vidim kopiju tog članka. Dozvolite mi da objasnim da sam ja i ranije imao kontakte sa predstavnicima medija. Do sada su svi oni veoma dobro shvatili moj položaj, a kada je to bilo potrebno, ja sam i razjasnio. Niko do sada nije objavio ništa za šta sam ja smatrao da ne bi bilo prikladno da se objavi, zato što ja to nisam autorizovao. Ja izražavam žaljenje što je ovog puta neko jednostavno objavio stvari koje nisam odobrio da se objave. Međutim, možda bih trebao dodatno da objasnim citate koji su uznemirili optuženog. Dozvolite mi da kažem sledeće: ja sigurno nisam rekao da ima dovoljno dokaza da se optuži i proglasi krivim. Ja sam rekao da u ovoj fazi suđenja, na osnovu

onoga šta je rečeno tokom izvođenja dokaza Tužilaštva, postoji veza, jedna vrste veze između optuženog i događaja na Kosovu. Možda ne svih događaja, ali čak i ukoliko to vredi samo za polovinu događaja, to će da bude relevantan faktor za Pretresno veće, a na Sudu je da o tome odluči. Ovo su reči koje sam rekao, otprilike barem. Njih se veoma dobro sećam. Dozvolite mi takođe da kažem da se tu nalaze još i neki citati koji su od manje važnosti, ukoliko je potrebno ja i to mogu da komentarišem. Međutim, ja mislim da su ovo najvažnije reči koje ne prihvatam kao svoje. Da se taj članak nalazio preda mnom, da sam ga je autorizovao, ja bih ga ispravio, a i on je objavljen bez toga. Dozvolite mi da kažem još nešto. Mene ne veseli ova situacija, ona nije dobra za suđenje, nije dobra za optuženog, nije dobra za mene, nije dobra za amikuse. Ja želim da se ogradim od onih stvari koje su izoblične i ja žalim što se to dogodilo.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Vladimirov, ja sam pročitao članak, pronašao sam tri pasusa koji bi mogli da dovedu u pitanje vaše kvalifikacije da nastavite da radite kao amikus. Prvi pasus ste vi već spomenuli. Ono što stoji preda mnom je pomalo različito od onoga šta ste vi pročitali. Ovde stoji "da se ovo suđenje bavi samo Kosovom i da se sada mora podvući crta, Milošević bi sigurno bio proglašen krivim".

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV: Da i ja sam to video, časni Sude i kao što sam već rekao, to je pogrešno tumačenje onog šta sam ja rekao. To nisu moje reči i ja negiram to šta tu stoji. Ja to nisam rekao.

SUDIJA ROBINSON: Znači vi kažete da ste vi rekli nešto, otprilike: da postoje dokazi...

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV: Ne, ja sam rekao da smo tokom izvođenja dokaza Tužilaštva, barem ako gledamo stvari na prvi pogled, videli da postoji veza između krivičnih dela počinjenih na Kosovu i optuženog. To možda nije tačno za sva krivična dela,

međutim čak i ukoliko to vredi za polovinu, to će da bude relevantan faktor za Pretresno veće kada bude većalo. Dakle, ja sam rekao nešto, otprilike, tako.

SUDIJA ROBINSON: Drugi pasus je sledeći: "cilj ovog suđenja je da se pokaže da je Milošević odgovoran za strašne stvari koje su se dogodile u njegovoj zemlji".

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV: U mojoj verziji stoji ... Moram da kažem da nisam rekao ništa slično. Ako sam nešto tako rekao u tom smislu, sigurno sam rekao "da se istraži", a ne "pokazano je". To je vrlo nesrećan način izražavanja i siguran sam da nisam rekao na takav način. U svakom slučaju da mi je to pokazano pre štampanja, ja bih to ispravio.

SUDIJA ROBINSON: Ja vidim da može da dođe do takve greške. Treći pasus je na zadnjoj strani, ovde govorite o dokazima u vezi sa Hrvatskom i Bosnom. U citatu stoji: "oni su imali više vremena da se pripreme i poznatija su im pitanja u vezi sa tim. Ne bi trebao da bude problem da se splete krug dokaza oko Miloševića".

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV: Časni Sude, ja to sigurno nisam rekao, nisam baš toliko glup. Ja se ne sećam da sam uopšte govorio o tome, nešto u tom smislu. Mi jesmo govorili o delu suđenja koji tek predstoji i ja sam rekao nešto o tome da je u predstojećem delu suđenja zadatak koji stoji pred Tužilaštvom drugačiji i rekao sam verovatno nešto u smislu da verovatno neće da bude problem da dokaze izvedu na jedan organizovaniji način, jer to se poklapa i sa onim šta sam ranije rekao. Međutim, kad pročitam ovo šta ovde stoji, siguran sam da to nisam rekao. Ja još jednom ponavljam da mi je taj članak predat pre objavljivanja, ja bih to izbrisao ili promenio, zato što to nije dobra reprezentacija onoga o čemu smo mi razgovarali.

SUDIJA ROBINSON: Ovo su važne stvari koje će Pretresno veće morati da razmotri, pogotovo u svetlu funkcije amikusa. Jedna od njih je da podnosi podneske i prigovore koji se odnose na dokaze izvedene za vreme suđenja. Ja, naime, moram da budem siguran da imam poverenje da i vi zaista i jeste u poziciji da podnosite takve podneske. Prema tome, to je nešto čime će ovo Pretresno veće morati jako pažljivo da se pozabavi.

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV: Shvatam, časni Sude. Ja kažem da žalim što se to dogodilo, ovo je prvi put da se nešto objavilo bez mog ovlašćenja, mada možda se to i ranije dogodilo, a da ja to ne znam, ali od onoga što ja znam, moram da kažem da je ovo vrlo nesretna stvar koja se dogodila i ja moram da kažem da sam, dosada, uvek dobijao članke na autorizaciju i da se to, dosad, nije dogodilo.

SUDIJA ROBINSON: Pa možda niste trebali da date intervju, tako ste to mogli da izbegnete.

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV: Da, kad gledam unazad, moram da kažem da ste u pravu.

SUDIJA KVON: Gospodine Vladimirov, da li biste vaše stavove s time u vezi mogli da stavite na papir?

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV: Svakako.

SUDIJA KVON: To će da nam bude od pomoći.

TUŽILAC NAJS: Ja bih želeo da kažem dve stvari. Smatram da moram. Prvo... Tri stvari. Prvo, ovo je školski primer zašto advokati koji rade na suđenjima nikada ne smeju da razgovaraju sa novinarama. Drugo, već se jednom dogodilo da je gospodin Vladimirov morao da se izvinjava Tužilaštvu zato što su ga pogrešno citirali i treće, u ovom se izveštaju govori i o privatnim sednicama i meni

je žao što moram na to da skrenem vašu pažnju. Dozvolite mi još dve stvari u sledećih 30 sekundi.

SUDIJA MEJ: Čekajte da ja prvo kažem nešto. Gospodine Vladimirov, dajte nam, molim vas, u roku od sedam dana vaše opservacije i mi ćemo tada da razmotrimo situaciju.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ne znam da li sam rekao da ćemo možda trebati da imamo i jednu raspravu unutar ove pauze, da govorimo o administrativnim pitanjima. Mislim da to može da se uradi za sedam dana. Možda to neće da se dogodi, ali mislim da ćemo možda morati da iznesemo neko čisto praktično pitanje. I konačno ono šta ste rekli o svedočenju o zajedničkoj komandi, ja mislim da je Radomir Marković govorio o zajedničkoj komandi i razlog zbog kog vi niste mogli odmah da se setite je to što je on iskoristio više važnih izraza pre nego što je upotrebio reči zajednička komanda. Međutim, mislim da je on u jednom trenutku te reči upotrebio.

SUDIJA MEJ: Hvala.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Jedna vrlo kratka opaska. Časni Sude, želim da odgovorim na ono što je tužilac rekao o tome da li advokati treba da razgovaraju sa novinarima ili ne. Želeo bih da podsetim ovaj Sud da je ovo suđenje različito od domaćeg zakonodavstva i jedan od ciljeva ovog Suda je da se obrati javnosti. Prema tome, ovaj Sud čak ima i uredne odnose sa javnošću. Advokati i amikusi nisu deo tog sistema, mi imamo svoje vlastite odgovornosti i to nastojimo obavljati na vrlo odgovoran način.

SUDIJA MEJ: U redu, da. Gospodine Tapušковиću?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, ja bih zamolio za samo jedan minut, a tiče se onoga o čemu je govorio gospodin Najs, vezano za ovo šta se navodi pod tačkom 9. Tu je reč o tome

da bi trebalo ispitati još tri svedoka i ako sam ja dobro razumeo gospodina Najsa, on ostavlja mogućnost da bi još i neki drugi svedoci i ako smo završili Kosovo mogli da dođu i daju svoje iskaze. To je prva stvar, ja mislim da bi to ipak bilo nešto što se malo kosi sa pravilima, jer praktično onda ne bismo imali kosovski slučaj. I drugo, da li se sada kada vi budete razmišljali, vi ćete o tome odlučiti... Patrik Bol sada može svoje izveštaje na neki način da promeni pa da ga naknadno dostavi. Vi odlučujete o tome, ali ja mislim da se stvari koje su se već dogodile, koje su već dobile svoju formu i sadržaj ne bi mogle menjati, naravno na vama je da o tome odlučite. Hvala.

SUDIJA MEJ: Hvala vam, gospodine Tapušковиću. Moj odgovor je da će svi eventualni dodatni izveštaji ili dodaci izveštajima morati da budu uvršteni samo uz dozvolu Pretresnog veća. To je prvo. Drugo, isto tako svi eventualni dodatni svedoci mogu da se pozovu samo ukoliko Pretresno veće to dozvoli. Prema tome, za svaki individualni slučaj moraće da se podnese zahtev za pozivanje svedoka. Bez takvog zahteva svedoci neće biti pozvani. Gospodine Najsa.

TUŽILAC NAJS: Ja sam ustao, jer sam mislio da mi se obraćate, nemam ništa više da kažem.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, gospodine Miloševiću. Ovo je sada zadnji dan rada albanske kabine. Ovo je zadnji dan u kom ćemo da imamo i prevod na albanskom. Mislim da bi bilo pogrešno, a da se ne zahvalimo albanskim prevodiocima na njihovoj pomoći u ovom suđenju. Isto tako, ako sam dobro shvatio napušta nas i gospodin Rajnefeld (Ryneveld) i želim i njemu da se zahvalim. Izvolite, gospodine Miloševiću. To je vaš konačni komentar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nemam nikakav konačni komentar nego tražim da i meni omogućite da održim konferenciju za štampu. Tužiocima stalno daju izjave za štampu, vidimo amikusi daju izjave,

logično je da meni date pravo da držim konferenciju za štampu.

SUDIJA MEJ: Uobičajena pravila u pritvoru važe i za vas. Prekidamo raspravu i nastavljamo 26. septembra.

Fond za humanitarno pravo